

MÄRKUSTE JA ETTEPANEKUTE TABEL

Eelnõu esitati teises kooskõlastusringis kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Sotsiaalkindlustusametile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Hotellide ja Restoranide Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Tööandjate Keskliidule, Tööinspeksioonile, Tervise Arengu Instituudile, MTÜ Lastekaitse Liidule, Eesti Õpilasesinduste Liidule, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantseleile. Eelnõu osas avaldasid arvamust Justiits- ja Digiministeerium, Sotsiaalministeerium, Eesti Ametiühingute Keskliit, Tööinspeksioon ja soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik. Eelnõu võttis teadmiseks Sotsiaalkindlustusamet.

Eelnõu esitati esimeses kooskõlastusringis kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Siseministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti Tööandjate Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtete Assotsiatsioonile, Eesti Õpilasesinduste Liidule, Eesti Noorteühenduste Liidule, Lastekaitse Liidule, Eesti Pereettevõtjate Liidule, Eesti Hotellide ja Restoranide Liidule, Eesti HR Seltsile, Eesti Personalijuhtumise Ühingule PARE, Tööinspeksioonile, Eesti Töötukassale, Sotsiaalkindlustusametile ja Õiguskantsleri Kantseleile. Eelnõu kooskõlastas märkustega Haridus- ja Teadusministeerium ja Sotsiaalministeerium ning vaikimisi Justiits- ja Digiministeerium, Kultuuriministeerium, Siseministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning Kliimaministeerium. Märkusteta kooskõlastas Rahandusministeerium. Eelnõu osas avaldasid arvamust Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Hotellide ja Restoranide Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Tööandjate Keskliit, Tööinspeksioon, Tervise Arengu Instituut, Lastekaitse Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik.

Teine kooskõlastusring

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
Justiits- ja Digiministeerium	<p>Tagasiside eelnõule:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Palume EN vormistada vastavalt Riigikogu juhatuse 10.04.2014. a otsusega nr 70 kehtestatud eelnõu ja seletuskirja vormistamise juhendile, kättesaadav Eelnõu ja seletuskirja vormistamise juhend.pdf, sh: <ol style="list-style-type: none"> 1) veerised seadistada vasakul 3 cm, üleval, all, paremal 2 cm; 2) EN põhiteksti lõpus kolm tühja rida enne RK esimehe nime. 2. Eelnõu punkt 2: Palume selguse huvides lisada viite, et arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 2 toodud piiranguid. Kui seda ei lisata, palume selgitada seda seletuskirjas, miks seda ei lisata. 	<p>Arvestatud. Eelnõu vormistus on viidud vastavusse viidatud nõuetega.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud. Selgitame, et TLS § 7 lõige 2 kohaldub kui üldreegel igas olukorras, mis puudutab alaealise töötamist. Lisaks on TLS § 7 lõike 2 järgimine nõutud lõikele 2 järgnevate kõikide lõigete puhul, samal ajal § 7 teistes lõigetes ei ole tehtud ühtki viidet eraldi veel lõikele 2. Samuti kui teistes § 7 lõigetes ei ole kordagi viidatud lõikele 2, siis kui nüüd §-i 7 lisatava ühe lõike puhul seda teha, võib see hakata tekitada küsimusi normi adressaatides. Seetõttu § 7 ühtse sõnastuse ja segaduse vältimise huvides ei pea me otstarbekaks teha väljapakutud täiendust. Oleme täiendanud eelnõu seletuskirja selgitusega, et sarnaselt nagu § 7 lõigete 3–4¹ puhul, tuleb ka uue</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3. Eelnõu punkt 6: Kas selle kehtetuks tunnistamise tõttu oleks vajalik ka rakendussäte? Kui leiate, et ei ole, palume seletuskirjas selgitada, kuidas puhkusearvestus toimib ja peaks arvestama kehtivate töölepingute puhul.</p> <p>Tagasiside seletuskirjale:</p> <p>1. Sissejuhatus, 1.1. Sisukokkuvõtte (lk 1): See lõik võiks olla seaduse eesmärgi all, sest teeb sisukokkuvõtte liiga pikaks. Sisukokkuvõtte peaks olema lühike ja kokkuvõtlik, kus on lühidalt toodud lahendatav küsimus ja seos kehtiva õigusega, eesmärk, lahendusettepanek ja mõju (sh mõju halduskoormusele).</p> <p>2. 3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, lk 3: Seaduse või selle sätte kehtetuks tunnistamisel või muutmisel esitatakse eelnõu seletuskirjas nende õigusaktide sätete loetelu, mis sisaldavad otsest viidet kehtetuks tunnistatavale või muudetavale seadusele või sättele, ning põhjendatakse, miks on viitavat sätet muudetud või jäetud muutmata. Samamoodi analüüsitakse ka kaudseid viiteid (HÕNTE § 43 lg 2).</p>	<p>lõike 4² rakendamisel arvestada § 7 lõikes 2 sisalduva üldreegliga.</p> <p>Arvestatud. Oleme täiendanud eelnõu §-ga 2 (jõustamissättega), mis sätestab, et eelnõu § 1 punkt 6 (TLS-i § 56 kehtetuks tunnistamine) jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on muudetud.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Jäänud arvestamata: Järelevalve (TLS § 115 lg 1, § 118,) on palju viiteid muudetavatele normidele. Ka neid tuleks käsitleda seletuskirjas ja need välja tuua.</p> <p>3. 3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, lk 3: Seletuskirjas esita alati eelnõu põhiseaduspärasuse analüüs. Eelnõu seletuskirjas too põhiseaduspärasuse analüüs seletuskirja 3. osas “Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs” eraldi viimase alajaotusena välja (nt 3.1. TLS muutmine; 3.2. Põhiseaduspärasus). Kui loetavuse huvides on mõttekam esitada põhiseaduspärasuse põhjalik analüüs konkreetse sätte põhjenduse juures, saab seletuskirja 3. osa viimases alajaotuses esitada viite vastavale argumenteeritud analüüsile ning alajaotuses esitada üksnes kokkuvõtlik järeldus. Või vastupidi, põhjalik analüüs esitatakse viimases alajaotuses ning vastavat piirangut sisaldavate normide juures on viide eraldi alaosas esitatud põhiseaduspärasuse analüüsile. Kui eelnõuga kavandatud muudatused ei riiva nt põhiõigusi, tuleb seda põhiseaduspärasuse analüüsi alajaotuses märkida. Näiteks kui kavandatud muudatus on formaalne (muudetakse üksnes asutuse nimetus vms). Samas palume meeles pidada, et riive on igasugune ebasoodus mõjutamine ja see, et riive on proportsionaalne, ei tähenda, et riivet ei ole.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Isegi kui leiate, et riive on proportsionaalne või ei ole olulist PS riivet muudatustega, siis tuleks seda selgitada ikkagi ja see välja tuua, st põhiseaduspärasust peab olema käsitletud seletuskirjas. Iseenesest alaealistega seonduvad töötingimused peaks olema puutumuses PS §-dega 29, 28 ja 27.</p> <p>4. 3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, lk 3: Sisuliselt see ju tähendab, et saab igas tegevusvaldkonnas. Kas võiks selle siis välja öelda siin?</p> <p>5. 3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs, lk 5: Kas me saame õigesti aru, et II ringi EN versioonis mõeldakse „õppimiskohustusliku alaealise“ all HaS mõttes õppimiskohustust (HaS § 10.1)? Kui jah, võiks seda selguse huvides täpsustada, et nii oli enne ja jääb ka praegu ja viidata HaS regulatsioonile.</p> <p>6. 4. Eelnõu terminoloogia, lk 8: Hea siduv viide.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.</p> <p>Selgitatud. Selgitame, et õppimiskohustuse hindamisel tuleb lähtuda töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse 602 UA punktiga 1 TLS-i §-i 7 lisatud lõikest 1¹ (RT I, 03.02.2026, 15), mis määratleb TLS-is termini „õppimiskohustus“ erinevalt Eesti Vabariigi haridusseaduse (HaS) §-s 10¹ sisalduvast õppimiskohustuse terminist. TLS-i tähenduses on õppimiskohustus alaealisel kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni. Seega ei mõelda „õppimiskohustusliku alaealise“ all HaS-i mõttes õppimiskohustust, st kohaldamisele ei kuulu HaS-i §-s 10¹ sätestatud õppimiskohustuse termin. Eelnõu seletuskirja on vastava selgitusega täiendatud.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>7. 5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele, lk 8: Palume lisada ka info, kas Euroopa Komisjoni teavitamine vajalik (direktiivi rakendamine esialgsest rakendamisest avaramalt) ning kui ei, siis mis õiguslikul alusel. Selleks ka vastavustabel vajalik?</p> <p>8. 10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon, lk 13: Selgem oleks see sulgudes.</p> <p>9. 10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon, lk 13: Palun vaadake see koht üle, midagi on siin vale. Varem oli Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium?</p>	<p>Selgitatud. Selgitame, et ka varem on korduvalt muudetud, kas täiendatud või täpsustatud, TLS-i neid sätteid, mille aluseks on olnud mõni direktiivist tulenev õigusnorm. Nende muudatuste puhul me ei ole Euroopa Komisjoni eraldi teavitanud ega koostanud vastavustabeleid. Seetõttu ei ole ka selle eelnõu puhul peetud vajalikuks direktiivi 94/33 ühe vabatahtliku sätte ülevõtmise kohta vastavustabeli koostamist ja sellest Euroopa Komisjoni teavitamist.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.</p> <p>Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.</p>
Sotsiaalministeerium	<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 2 TLSi lisatava § 7 lõike 4² kohta, mis reguleerib 7-17-aastase alaealise töötamist pere-ettevõttes, märkisime varasemas kooskõlastuskirjas (06.11.2025 kiri nr 1.2-3/2539-2), et üksnes sõlmitava töölepingu tähtajalisus ei taga direktiivi 94/33 artikli 2 punktis 2b sätestatud tingimuse täitmist, arvestades, et TLS § 9 lg 1 järgi võib tähtajalise töölepingu sõlmida kuni 5 aastaks. Eelnõu koostaja ei ole meie märkusega arvestanud, selgitades, et „reeglina töötavad alaealised lühiajaliselt ja hooajaliselt, eelkõige suveperioodil.</p>	<p>Mitteamvestatud. Direktiivi 94/33 artiklis 2 ei ole sätestatud pereettevõttes tehtava lühiajalise töö jaoks konkreetset ajalist piirangut, st ei ole kuidagi piiratud lühiajalise töö tegemise kestust pereettevõttes.</p> <p>Pereettevõttes töötamine erineb oma olemuselt tavapärasest töösuhtest, kuna töötamine toimub perekondlikus keskkonnas, kus alaealise heaolu ja tema huvidega arvestamine võiks olla kõige enam tagatud võrreldes muus töökeskkonnas töötamisega. Seega, isegi kui tähtajalise töölepingu võib sõlmida</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Seega ei ole väga suurt ohtu, et alaealine läheb ühte kohta 13-aastaselt tööle ja töötab samas kohas kuni 18. eluaastani, muidugi võib olla ka erandeid, kui alaealine seda soovib.“.</p> <p>Eeltoodud põhjendus ei ole veenev. Eelnõu seletuskirja kohaselt „kehtivas seaduses sellist pereettevõttes mis tahes valdkonnas töötamise erandit praegu ette nähtud ei ole.“. Kuna eelnõu TLS §-i 7 lisatav lõige 4² reguleerib just pereettevõttes töötamist, mida kehtiv seadus sellisel kujul ei võimalda, ei saa olemasoleva praktika pinnalt pereettevõttes töötamise kohta selliseid järeldusi teha. Ka eelnõu seletuskirjast nähtub, et pere-ettevõttes töötamine on oma iseloomult piisavalt teistsugune. Seetõttu võib vastavate piirangute puudumine viia selleni, et alaealine töötab sellises ettevõttes mitte üksnes hooajaliselt ja lühiajaliselt, vaid kogu maksimaalselt lubatud 5 aasta vältel. Arusaamatuks jääb ka vastuses välja toodud 13-aastase töötamine, kuigi säte reguleerib töötamist alates 7. eluaastast. Öeldut arvestades peaks alaealise töötamine pere-ettevõttes olema täpsemalt reguleeritud, et see vastaks ülal viidatud direktiivi nõuetele ja tagatud oleks alaealise töötamise lühiajalisus. Palume eelnõu vastavalt korrigeerida.</p>	<p>kuni 5 aastaks, siis me ei näe näiteks seda ohtu, et pereettevõttes töötamise korral hakataks alaealisi tööjõuna kuidagi kuritarvitama, mille vältimiseks oleks vaja kehtestada konkreetne ajaline piirang.</p> <p>Asjaolu, et tähtajalise töölepingu maksimaalne kestus võib TLS-i § 9 lõike 1 kohaselt ulatuda kuni viie aastani, ei tähenda automaatselt seda, et pereettevõttes töötamine muutuks direktiivi kõnealuse sätte tähenduses mittelühiajaliseks. Peale selle on meil TLS-i §-dega 9 ja 10 võetud üle Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 1999/70/EÜ, 28. juunist 1999, milles käsitletakse raamkokkulepet tähtajalise töö kohta, ning nende sätetega seoses ei ole meil Euroopa Komisjoniga mingisugust rikkumismenetlust olnud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>2. Palusime oma eelnevas kooskõlastuskirjas täiendada eelnõu teksti pere-ettevõtte definitsiooniga. Olete oma vastuses välja toonud, et „mõistet „pereettevõtte“ ei ole lubatud liikmesriigi õiguses sisustada.“ Samas olete seletuskirjas märkinud, et „EL-is puudub ühtne pereettevõtte definitsioon, mida kohaldataks eranditult kõigis valdkondades, ka õigusaktides kasutatakse seda mõistet erinevates tähendustes. ELis oli 2015. aastal üle 90 pereettevõtte definitsiooni“. Teie poolt väljatoodud põhjused ettepaneku mitteamvestamise kohta on vastuolulised ega aita kaasa pere-ettevõttes töötamise regulatsiooni rakendamisele praktikas. Palume täiendada eelnõu pere-ettevõtte definitsiooniga või täiendada seletuskirja selgitusega, kuidas tuvastada praktikas pere-ettevõtte, kui selge definitsioon puudub selleks nii EL- kui ka siseriiklikus õiguses.</p>	<p>Mitteamvestatud. Oleme ka varem selgitanud, miks ei ole lubatud Eestil riigisiseses õiguses defineerida terminit „pereettevõtte“. Samuti on seda küsimust selgitatud eelnõu seletuskirjas ja märgitud, et tänaseks juba paljudes Euroopa Kohtu lahendites kajastatud doktriin näeb ette, et nii EL-i õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte seisukohast on vajalik, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tõlgendatakse kogu EL-is autonoomselt ja ühetaoliselt. See tähendab, et EL-i õiguse rakendamisel liikmesriikides ei ole lubatud, kui just EL-i õiguse sättes endas ei ole otsesõna sätestatud vastupidist, sisustada liidu õiguses kasutatud mõisteid riigisiseses õiguses tuntud õigusmõistetest ja õigusinstituutidest lähtudes. Kuna mõiste „pereettevõtte“ on EL-i autonoomne õigusmõiste ja direktiivi 94/33 artikli 2 lõike 2 punkt b ei anna õigust sisustada kõnealust mõistet riigisiseses õiguses, siis ei ole Eestil lubatud määratleda mõistet „pereettevõtte“ ka selles eelnõus.</p>
Eesti Ametiühingute Keskliit	<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse TLS § 7 lõikega 4². Täienduse kohaselt võib pereettevõttes 7–17-aastase alaealisega sõlmida tähtajalise töölepingu kerge töö tegemiseks igas tegevusvaldkonnas.</p> <p>Jääme 28.10.2025 esitatud seisukoha juurde, et juba seadust lugedes peaks aru saama, millist tööandjat loetakse pereettevõtteks. Pereettevõtte</p>	<p>Mitteamvestatud. Oleme ka varem selgitanud, miks ei ole lubatud Eestil riigisiseses õiguses defineerida terminit „pereettevõtte“. Samuti on seda küsimust selgitatud eelnõu seletuskirjas ja märgitud, et tänaseks juba paljudes Euroopa Kohtu lahendites kajastatud doktriin näeb ette, et nii EL-i õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte seisukohast on vajalik, et liidu õigusnorme, mis ei</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamarvestatud, mitteamarvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>mõiste on vajalik, et seadust rakendataks ja järelevalvet teostataks ühetaoliselt. Nõrgema poole kaitse põhimõttega on vastuolus määratlemata õigusmõistete lisamine seadusesse, mida sisustatakse õiguskäibes ainult tõlgendamise teel. Eelnõu soosib olukordi, kus alaealistega võidakse sõlmida töölepinguid ettevõtetes, mis ainult tööandja hinnangul on pereettevõtte. Määratlemata õigusmõiste „pereettevõtte“ lisamisel seadusesse jääb arusaamatuks, mille alusel Tööinspeksioon nõusoleku andmisel töötamiseks ja järelevalve teostamisel hakkab hindama, kas tegemist on pereettevõttega. Juhul, kui seaduse muutmisel juba lähtutakse sellest, et seaduses kasutatava mõiste sisu tekib selle tõlgendamisel, siis järelikult on vaja ära oodata kõrgema kohtu otsuseid. On väga ebatõenäoline, et töövaidluste algatajateks oleksid tööandjad. Ilmselgelt ei ole alaealised võimelised algatama töövaidlusi, kui nad töötavad tööandja juures, mis tööandja hinnangul on pereettevõtte. TsÜS § 8 lg 2 kohaselt alla 18 aastasel on piiratud teovõime. Seega lapsevanem lapse seadusliku esindajana peaks kaitsma alaealise huve lepingu sõlmimisel, täitmisel ja ka juhul, kui on vaja pöörduda töövaidlusorganisse. Tulenevalt eeltoodust jääb tõenäoliselt määratlemata õigusmõiste „pereettevõtte“ ilma tõlgenduseta. Euroopa Liidu nõukogu direktiiv 94/33/EÜ noorte kaitse kohta tööl artikkel 2 lõige 2 punkt b kohustab</p>	<p>viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tõlgendatakse kogu EL-is autonoomselt ja ühetaoliselt. See tähendab, et EL-i õiguse rakendamisel liikmesriikides ei ole lubatud, kui just EL-i õiguse sättes endas ei ole otsesõna sätestatud vastupidist, sisustada liidu õiguses kasutatud mõisteid riigisiseses õiguses tuntud õigusmõistetest ja õigusinstituutidest lähtudes. Kuna mõiste „pereettevõtte“ on EL-i autonoomne õigusmõiste ja direktiivi 94/33 artikli 2 lõike 2 punkt b ei anna õigust sisustada kõnealust mõistet riigisiseses õiguses, siis ei ole Eestil lubatud määratleda mõistet „pereettevõtte“ ka selles eelnõus.</p> <p>Saame aru, et pereettevõttes töötamine (oma vanemate abistamine) on igati normaalne tegevus, samas märgime, et tihti töötavad alaealised mitteametlikult ja kirjaliku töölepinguta, kuigi esinevad töösuhetele omased tunnused. Samuti praegusel juhul, kus TLS-i § 7 lõike 4 teise lause kohaselt ei ole 7–12-aastaste alaealiste töötamine väljaspool kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevuse valdkonda üldsegi lubatud, tähendab see seda, et pereettevõttes laste tehtavaid abistava iseloomuga töid väljaspool nimetatud nelja tegevusvaldkonda tuleb käsitada seaduse rikkumisena, mille tõttu on Tööinspeksioonil õigus algatada konkreetse pereettevõtte suhtes TLS-i § 7 lõikes 4 sätestatu rikkumise tõttu väärteomenetlus ja</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>EL-i liikmesriike tagama noorukite töö range reguleerimise ja kaitsmise. Eelnõuga kavandatud muudatus alaealiste töötamiseks pereettevõttes, mis võimaldab töötada igas tegevusvaldkonnas, võib olla vastuolus direktiiviga 94/33/EÜ, mille järgi peaks riik tagama noorte kaitse majandusliku eksploateerimise eest ja mis tahes töö eest, mis võiks kahjustada nende ohutust, tervist või kehalist, vaimset, kõlblist või sotsiaalset arengut või takistaks hariduse omandamist. Pereettevõttes töötamine ehk oma vanemate abistamine on igati normaalne tegevus, kuid selleks ei peaks perekonnaliikmed sõlmima kirjalikke töölepinguid ja töötamist kajastama töötamise registris. Pereettevõttes oleks võimalik olukord, kus lapsevanema ettevõtte (sisuliselt lapsevanem) sõlmiks lapsega osalise ajaga töölepingu. Lapsevanem tööandjana peaks lepingu sõlmimisel kokku leppima lapsele makstava töötasu, tööülesanded, konkreetse palgapäeva jms. Lapsevanem tööandjana peaks täitma kõiki tööandja kohustusi: maksma maksud riigile, iga kuu palgapäeval maksma lapsele töötasu, tagama ohutud töötavishoiu- ja tööohutuse nõuetele vastavad töötingimused, pidama tööajaarvestust, töökohustuste rikkumisel juhtima tähelepanu rikkumisele hoiatamisega, vajadusel esitama kirjaliku ülesütlemisavalduse, tegema kandeid töötamise registris jms. Lisaks tekib küsimus, kes</p>	<p>määrata füüsilisele isikule kuni 300 trahviühiku suuruse rahatrahvi või karistada juriidilist isikut kuni 32 000 euro suuruse rahatrahviga (TLS § 118). Soovime eelnõuga eelkirjeldatud olukorda parandada ja samuti suurendada alaealiste õiguste kaitset sellega, et soodustame alaealisega pereettevõttes töötamiseks töölepingu sõlmimist, mis annab alalisele töötajale TLS-is sätestatud sotsiaalsed tagatised, mida aga ei paku mitteametlik töötamine või muu võlaõigusliku lepingu alusel töötamine.</p> <p>Samuti on eelnõu seletuskirjas selgitatud, et alaealisega pereettevõttes väljaspool kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevusvaldkonda tähtajaliseks töötamiseks töölepingu sõlmimise võimaluse seaduses ette nägemine võimaldaks noorel töötada seaduslikult, alustada varakult pensionistatõu kogumist ja tutvuda lähemalt tööeluga ning tagaks talle toetatud ja turvalises keskkonnas esmase töökogemuse omandamise.</p> <p>Lapse seaduslik esindaja peab lähtuma sellest, et tal on kohustus käituda lapse huve arvestavalt (LasteKS § 21) ja kõigis lapsi puudutavates ettevõtmistes tuleb esikohale seada lapse huvid (LasteKS § 5 p 3). Nii peavad ka vanemad lapse seaduslike esindajatena pidama silmas lapse igakülgset heaolu (PKS § 118 lg 1).</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>kaitseb lapse õigusi, kui tema töölepingut rikutakse – nt ei maksta kokkulepitud tasu vmt, kui töölepingu tema eest on sõlminud sama isik, kes omab pereettevõtet. Seega jäävad lapse õigused kaitsmata. Jääme oma varasemalt esitatud seisukoha juurde, et puudub vajadus laste töö reguleerimiseks oma peres.</p> <p>2. Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse TLS § 8 lõiget 2. Muudatuse kohaselt võiks alaealine töötada suvevaheajal 2 kuud tingimusel, et saab vähemalt neljanädalase järjestikuse puhkeaja, 5 kalendripäeva ühe nädala pikkusel koolivaheajal ja 10 kalendripäeva kahe nädala pikkusel koolivaheajal.</p> <p>Koolis käiva alaealise peamiseks ülesandeks on hariduse omandamine. Samas on hea, kui alaealine saab töötamise kogemuse varakult. Peame mõistlikuks lahendust, mille kohaselt alaealine saab töötada kaks kuud suvevaheajal. Lühikeste vaheaegade korral peaks saama ka puhata ja seega, kui töötada sisuliselt koolivaheajal kõikidel tööpäevadel, siis muudeks tegevusteks ei pruugi aega jääda. Leiame, et õigus töötada ei tohiks olla pikem kui pool koolivaheaja kestusest. Töökogemust omandada ja tööharjumust kujundada on võimalik ka lühiajaliselt töötades.</p>	<p>Mitteamvestatud. Kordame varem selgitatut. Eelnõuga kavandatavate seadusmuudatuste eesmärk on lihtsustada alaealiste töötingimusi reguleerivat korda selliselt, et see võimaldaks alaealisi tööle võtta senisest paindlikumalt ning looks seeläbi alaealistele paremad võimalused esmast töökogemust omandada ja tööharjumust kujundada. Koolivaheaegadel pikemalt töötamine on võimalus noortele, mitte kohustus. Alaealisi ei sunnita koolivaheaegadel töötama – töötamine eeldab nii alaealise enda tahte olemasolu kui ka tema seadusliku esindaja nõusolekut. Eelnõuga ette nähtud koolivaheaegadel töötamise aja ülempiirid tagavad, et alaealisele jääb aega ka muudeks tegevusteks.</p> <p>Samuti leiame, et jäik piirang, mille kohaselt võiks alaealine töötada üksnes kuni poole koolivaheaja kestusest, ei arvesta nende alaealiste huvidega, kes soovivad ja on võimelised töötama pikema perioodi vältel, näiteks selleks, et saada sisukamat töökogemust ja teenida sissetulekut.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3. Eelnõu § 1 p 4 asendatakse TLS § 8 lõikes 3 sõna „kümne“ sõnaga „kahe“. Lühendatakse Tööinspektsiooni poolt nõusoleku andmise tähtaega.</p> <p>Alaeline ei peaks tööle asuma enne kui Tööinspektsioon on selleks nõusoleku andnud. Tööinspektsioonile peab jääma aega, et hinnata töö sobivust alaealisele. EAKL ei ole vastu 10-päevase tähtaja lühendamisele, kuid kaks päeva on meie hinnangul liialt lühike aeg veendumaks, et konkreetne töö on lapsele ohutu. Kahepäevane tähtaeg võib praktikas vähendada tegeliku järelevalve tõhusust ja muuta nõusoleku formaalseks. Kümnapäevast tähtaega võiks vähendada 5 päevani. Ka Tööinspektsiooni hinnangul on vajalik 5 päevane tähtaeg, sest Tööinspektsiooni ressursid on piiratud.</p> <p>4. Eelnõu § 1 p 6 tunnistab TLS § 56 kehtetuks. Eelnõu kaotab alaealise töötaja pikendatud põhipuhkuse erisuse.</p> <p>Eelnõu vähendab alaealise põhipuhkust, sest põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendab tööandjate motivatsiooni alaealisi tööle võtta. Eelnõu koostamisel peaks lähtuma ka alaealiste huvist. Väga paljud 16–17-aastased alaealised töötavad kogu kalendriaasta jooksul. Alaealistele pikema põhipuhkuse andmise põhjuseks on nende suurem vajadus puhkuse järele, võttes arvesse</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu on muudetud.</p> <p>Mitteamvestatud. Selgitame, et kõnealuse muudatuse tegemine on ajendatud järgmisest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - üheks põhiliseks keerukuseks, mis tööandjate jaoks alaealiste tööle võtmisega seostub, on alaealiste töötamisele kehtestatud seadusest tulenevad piirangud. Alaealiste töötamisele seatud piirangud teevad tööandjatele alaealiste värbamise keeruliseks (vt Praxis 2025. a uuring lk 82). Seega, mida vähem erisusi kohaldub alaealistele töötajatele, seda motiveeritumad on tööandjad alaealisi tööle

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>nende arengulisi eripärasid ja piiranguid töökeskkonnas. Pikema põhipuhkuse näol on tegemist täiendava kaitsemeetmega noore töötaja taastumisaja pikendamiseks. Koolis käivatele alaealistele on oluline, et töö ja õppimine oleks tasakaalus ning kindlasti vajavad nad pikemat põhipuhkust lisaks tervise kaitsmisele ka hariduse omandamiseks. Eeltoodud põhjustel leiame, et 35-päevase puhkuse lühendamine ei ole vajalik ja pikem põhipuhkus suurendab alaealiste motivatsiooni sõlmida töölepinguid.</p>	<p>võtma, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi esimese töökogemuse saamiseks;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sotsiaalministeeriumi 2020. aasta analüüsist varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas ilmnes, et alaealiste töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni, juuli), mil lõppeb kool, on 7–17-aastaste töötamise alguse haripunkt¹. Samuti Praxise 2025. aasta uuringu kohaselt võetakse alaealisi enamasti ajutiselt tööle hooajaliselt suveperioodiks ja kooli kõrvalt töötamine on harvem. Lisaks üldjuhul töötavad noored kooli kõrvalt osajaga. Eelnev tähendab seda, et alaealine ei teeni üldjuhul kalendriaastas välja kehtiva seadusega ettenähtud 35 põhipuhkusepäeva; - kooliealiste noorte senisest tagasisidest on ilmnud, et alaealised ise soovivad tööelus täiskasvanutega võrdset kohtlemist, sh võrdsete töötingimuste rakendamist nende suhtes. <p>Alaealiste töötajate põhipuhkuse lühendamine 35 kalendripäevalt 28 kalendripäevani on kooskõlas nii EL-i õiguse kui ka rahvusvahelise õigusega. Euroopa sotsiaalharta kohustab lepingupooli tagama, et alla 18-aastased töötajad saavad aastas vähemalt neli nädalat tasustatavat puhkust (artikkel 7 lõige 7).</p>

¹ Sotsiaalministeerium. 2020. Analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas, lk 21. [Analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas.pdf](#).

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
		<p>TLS-i § 56 kehtetuks tunnistamise tulemusena kohaldub alaealistele edaspidi 28 kalendripäeva pikkune iga-aastane põhipuhkus, mis vastab Euroopa sotsiaalharta sätetatud miinimumnõudele.</p>
<p>Tööinspeksioon</p>	<p>1. Soovime esmalt välja tuua ühe tähelepaneku, mis puudutab alaealise seadusliku esindaja nõusolekut õppimiskohustusliku alaealise töötamiseks koolivaheaegadel. Eelnõu punktiga 3 muudetakse TLS-i § 8 lõiget 2. Muudatuse kohaselt ei tohi alaealise seaduslik esindaja anda nõusolekut õppimiskohustusliku alaealise töötamiseks kauem kui kaks kuud suvevaheajal, tingimusel et alaealisele jääb vähemalt neljanädalane järjestikune puhkeaeg, viis kalendripäeva ühe nädala pikkusel koolivaheajal ja kümme kalendripäeva kahe nädala pikkusel koolivaheajal. TI juhib tähelepanu, et välistada ei saa suvevaheaja kõrval ka pikemat kui kahe nädala pikkust koolivaheaega. Nii võib see olla näiteks kutseõppeasutuses, kus on õppeaastas ette nähtud vähemalt 40 nädalat õppetööd ja vähemalt kaheksa nädalat vaheaega ning lähtuma ei pea põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses koolivaheegadele sätetatust, v.a juhul, kui kool pakub lisaks kutseharidusele ka üldkeskharidust (kutseõppeasutuse seaduse § 27 lg 2 ja 51 lg 4). Koolivaheaeg, mis ei ole suvevaheaeg, kuid satub olema pikem kui kaks nädalat, tekitab aga eelnõus</p>	<p>Mitteamvestatud. Selgitame, et õppimiskohustuse hindamisel tuleb lähtuda töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse 602 UA punktiga 1 TLS-i §-i 7 lisatud lõikest 1¹ (RT I, 03.02.2026, 15), mis määratleb TLS-is termini „õppimiskohustus“ erinevalt Eesti Vabariigi haridusseaduse (HaS) §-s 10¹ sisalduvast õppimiskohustuse terminist. TLS-i tähenduses on õppimiskohustus alaealisel kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni. Seega ei mõelda „õppimiskohustusliku alaealise“ all HaS-i mõttes õppimiskohustust, st kohaldamisele ei kuulu HaS-i §-s 10¹ sätetatud õppimiskohustuse termin.</p> <p>Kuivõrd kutseõppeasutusse ei saa asuda õppima enne põhihariduse omandamist ja põhihariduse omandamise järgselt ei ole enam alaealine õppimiskohustuslik (TLS-i § 7 lõike 1¹ kohaselt, mis jõustub 13.02.2026), siis ei ole kutseõppeasutustega seonduv mure relevantne, millest tulenevalt oleks vaja muuta eelnõu.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>pakutud sõnastusest lähtudes küsimuse alaealisele selles ajavahemikus lubatavast tööajast.</p> <p>2. Teiseks avaldame muret ja mittenõustumist kavandatava muudatusega, millega asendatakse TLS-i § 8 lõikes 3 sõna „kümne“ sõnaga „kahe“ (eelnõu punkt 4). Muudatuse kohaselt piisaks 7-12-aastase alaealise tööle lubamiseks kahe tööpäeva möödumisest, arvates alaealise registreerimisest töötamise registris koos TLS § 8 lg-s 4 sätestatud andmete esitamisega TI-le. Kui TI ei ole selle tähtaja jooksul alaealise tööleasumise nõusolekust keeldunud, eeldatakse TI nõusolekut (TLS § 8 lg 6).</p> <p>TI on seisukohal, et kahe tööpäeva pikkune tähtaeg nõusoleku andmiseks on liiga lühike ega pruugi tagada samaaegselt nii alaealise töötamiseks vajalikku eelkontrolli kui soovitud ajalist kokkuvõidu tööandjale.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas selgitatakse, et TI varasema kinnituse kohaselt ei ole TI üldjuhul teinud 7–12-aastase alaealise tööle lubamise kohta keelduvat otsust töö sisu puudutavatel põhjustel ja tegemist on olnud üksikjuhtumitega, mil on keeldutud alaealist tööle lubamast. Selgitame, et nõusoleku andmisest keeldumist on tulnud ette vähe just sellel põhjusel, et kümne tööpäevane tähtaeg on</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu on muudetud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>võimaldanud tööandjalt täiendavate andmete küsimist, vajadusel tööandja nõustamist, mille tulemusena on tööandja saanud kohandada töö sisu, -aega või -korraldust alaealisele sobivaks ning alaealise on saanud seetõttu siiski tööle lubada.</p> <p>Praktikas tuleb sageli ette, et tööandjad ei esita töötamise kandega samaaegselt TI-le piisavalt andmeid, et hinnata alaealise töötaja töötingimusi. Teave esitatakse pahatihti viivitusega ja osaliselt ning vajalike andmete (töö sisu, tööaeg, töötasu, õppimiskohustus, vanema nõusolek) saamiseks tuleb esitada tööandjale täpsustavaid päringuid. Direktiivi 94/33/EÜ art 5 lg 1 kohane pädeva asutuse luba ei tähenda aga üksnes teavitamise ja andmete esitamise kohustuse täitmise formaalset kontrolli. TI peab pärast andmete saamist veenduma, et töö ei ole alaealisele keelatud (TLS § 7 lg-d 2 ja 3), alaealise töötingimused on seaduses sätestatud nõuetega kooskõlas ning alaealine soovib teha tööd (TLS § 8 lg 5). Veel enam, kui tööinspektoril tekib 7–12-aastase alaealise soovi väljaselgitamisel põhjendatud kahtlus, et alaealine ei väljenda seadusliku esindaja juuresolekul oma tegelikku tahtet, selgitab tööinspektor alaealise tahte välja alaealise ja tema elukohajärgse lastekaitsetöötaja juuresolekul (§ 8 lg 7). Kahe tööpäeva jooksul eelnimetatud asjaoludes</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>veendumine võib seega mõnedel juhtudel olla ka võimatu.</p> <p>Sisuline hinnang töö sobivusele eeldab sageli suhtlust tööandjaga (vajadusel alaealise seadusliku esindajaga), selgitamist ja nõustamist. Juhul kui nõusoleku andmiseks ettenähtud tähtaja jooksul ei ole tööandja alaealise tööle lubamiseks vajalikke tingimusi suutnud siiski täita, tuleb TI-l nõusoleku andmisest keelduda. Arvestades eelmärgitut toob tähtaja lühendamine kahele tööpäevale usutavasti kaasa oluliselt rohkem nõusoleku andmisest keeldumisi, mis tähendab viimaks tööandjale rohkem ebamugavusi ega aita saavutada oodatud ajavõitu. Selgitame, et tõhusa ja sisulise kontrolli tagamiseks on vajalik vähemalt viie tööpäeva pikkune tähtaeg.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas selgitatakse samuti, et kuivõrd alaealiste töötingimusi ja töökeskkonda kontrollitakse jätkuvalt järelevalve käigus, sh juhtumi põhjal ehk konkreetsete vihjete või kaebuste alusel, on alaealiste õiguste kaitse tagatud sama tõhusalt kui enne. TI ei saa selle arusaamaga nõustuda ning leiab, et hilisem sekkumise võimalus ei taga kindlasti samavõrd tõhusat kaitset kui ennetav tegevus. Lastekaitseaduse § 6 lg 1 esimese lause kohaselt tuleb lapse õiguste ja heaolu tagamiseks lapse heaolu ja arengut ohustavaid riske</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>ennetada. Ennetav kontroll on vältimaks laste töötamist neile sobimatutel töödel asendamatu tähtsusega ning laste õigusi ja huve ei ole võimalik kaitsta piisavalt tagantjärele, kui nad on juba sellisele tööle asunud. Seetõttu ei saa TI anda nõusolekut ebapiisava teabe olukorras, olemata nõusoleku andmiseks vajalike tingimuste täidetuses veendunud. Märkime lisaks, et hilisem järelevalvemenetlus on lisaks vähemale tõhususele kahtlemata nii tööandjale kui TI-le koormavam kui nõusoleku andmise menetluses tööandjaga koostöös alaealisele sobilike töötingimuste loomine.</p> <p>TI juhib lisaks tähelepanu ka asjaolule, et TI ressursid on täna juba niigi piiratud. 7–12-aastaste alaealiste töötamise teadete menetlemine on käesolevalt ühe ametniku vastutusala (lisaks omavad vastavaid teadmisi veel kaks ametnikku üksnes asendamiseks), kes täidab neid ülesandeid muude ülesannete hulgas.</p> <p>Eelnevale tuginedes palub TI kaaluda veelkord 7-12-aastase alaealise tööle lubamiseks TI nõusoleku andmise tähtaja pikkust ning näha ette TI nõusoleku andmiseks mitte lühem kui viie tööpäeva pikkune tähtaeg.</p>	
soolise võrdõiguslikkuse ja	1. Olen varsemalt teinud märkuse eelnõuga TLS § 56 kehtetuks tunnistamise kohta, mis lühendaks	Arvestatud. Eelnõu seletuskirja on täiendatud.

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
võrdse kohtlemise volinik	<p>alaealise põhipuhkuse 35 kalendripäevalt 28 kalendripäevale. Tegemist on töötingimuste muutmisega, mis võib kaudselt diskrimineerida tüdrukuid ja noori naisi, kes seletuskirja andmetel moodustavad noorte töötajate seas enamuse. Lühem puhkus suurendab ületöötamise ja stressi riski, eriti koolikohustuslikele noortele, kelle peamiseks ülesandeks peaks olema õppimine. Viitasin asjaolule, et seletuskirjas puudus vastav mõjuanalüüs. Tegin ettepaneku koostada mõjuanalüüs soolises lõikes ning kaaluda võimalust säilitada 35 kalendripäeva puhkust vähemalt kuni 16. eluaastani. Minu märkusega ei ole arvestatud, viidates sotsiaalministeeriumi analüüsile alaealiste töötajate kohta selles osas, et alaealised töötavad osaajaga ja peamiselt suveperioodil, mistõttu ei kogu alaealine niikuinii kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Kehtiv TLS ei seo puhkuse pikkust sellega, kas töötatakse osalise või täistööajaga ega sellega, kas tegemist on hooajatööga või mitte. Pikendatud põhipuhkuse eesmärk on kindlustada alaealise sotsiaalne areng ja hariduse omandamine ning tagada töötervishoiu- ja tööohutusalaane kõrgendatud kaitse. Seega palun endiselt koostada mõjuanalüüs soolises lõikes ning kaaluda võimalust säilitada 35 kalendripäeva puhkust vähemalt kuni 16. eluaastani.</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>2. Samuti olen teinud varasemalt märkuse selle kohta, et eelnõu seletuskirjas puudub analüüs, kas muudatused soodustavad pigem madalapalgalisi ja ebaturvalisi töökohti, kuhu värvatakse noori naisi, samas kui noored mehed saavad tehnilistes või tootmisvaldkondades paremaid võimalusi. Sellele märkusega ei ole eelnõus arvestatud põhjendusega, et eelnõu mõjuanalüüs on piisavalt põhjalik. Samas on jäetud näitamata need osad mõjuanalüüsist, mis minu märkustele vastavad. Palun selle kohta täpsemat infot.</p>	<p>Selgitatud. Selgitame, et meil ei ole alust arvata, et <i>muudatused soodustavad madalapalgalisi ja ebaturvalisi töökohti, kuhu värvatakse noori naisi, samas kui noored mehed saavad tehnilistes või tootmisvaldkondades paremaid võimalusi.</i> Kavandatavad muudatused ei sisalda mehhanisme, mis suunaksid noori soopõhiselt kindlatesse sektoritesse või töövormidesse. Muudatused ei leevenda tööandja kohustusi tagada alaealisele ohutu töökeskkond. Samuti pole muudatustel mõju noorte meeste jõudmisel tehnilistele või tootmisvaldkonna töökohtadele, paljud paremini tasustatud tehnilised või tootmisvaldkonna tööd eeldavad vanuse-, kvalifikatsiooni- või ohutusnõuete täitmist, mis piiravad alaealiste ligipääsu sõltumata soost.</p>

Esimene kooskõlastusring

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
Sotsiaalministeerium	<p>1. Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse töölepingu seaduse (TLS) § 7 lõiget 1 selliselt, et edaspidi loetakse alla 15-aastase või õppimiskohustusliku alaealisega töölepingu sõlmimise erandi hulka ka lõikes 4¹ sätestatud tingimustel töötamine.</p> <p>Viidatud lõike sõnastus vajab üle vaatamist, kuna kehtivas sõnastuses reguleerib lõige 4¹ üksnes 13-aastaste alaealiste töötamist, mis ilmselt pole olnud sätte eesmärk. Tõenäoliselt oleks asjakohane sõnastada sätte algus järgmiselt: „Vähemalt 13-aastase alaealisega võib tööandja töölepingu sõlmida järgmiste tööde tegemiseks:“.</p>	<p>Selgitatud. Eelnõu punktiga 1 muudetakse TLS-i § 7 lõiget 1 selliselt, et lause teises pooles olev viide sisaldaks lisaks lõikele 4 ka lõikeid 4¹ ja 4². Kehtivas TLS-i § 7 lõikes 1 on sätestatud üldreegel, mille kohaselt ei tohi tööandja alla 15-aastase või õppimiskohustusliku alaealisega töölepingut sõlmida ega teda tööle lubada, välja arvatud TLS-i § 7 lõikes 4 sätestatud juhtudel. Kuna TLS-i §-i 7 on varem lisatud erand sama sätte lõikest 1 (lõige 4¹) ja eelnõu punktiga 2 lisatakse samasse sättesse veel ühe erandina lõige 4², <u>täpsustatakse</u> lõikes 1 olevat viidet selliselt, et see sisaldaks kõiki erandeid § 7 lõikest 1. <u>Muudatus on tehnilist laadi ega too kaasa sisulisi muudatusi, st TLS-i § 7 lõige 1 jääb üldreegliks, erandid sellele tulenevad § 7 lõigetest 4, 4¹ ja 4².</u></p> <p>Mitteamvestatud. TLS-i § 7 lõike 4¹ eesmärk ongi üksnes esitada 13-aastaste alaealiste lubatud tööliikide näitlik loetelu. Selle sätte aluseks on direktiivi 94/33 artikli 4 lõike 2 punkt c. Direktiivi 94/33 artikli 4 lõike 2 punkti c kohaselt võib 13-aastane alaealine teha kerget tööd ainult seaduses määratud tööliikide puhul ning direktiivist 94/33 ei tulene nõuet kehtestada lubatud tööde nimekiri ka üle 13-aastastele alaealistele. Kuivõrd direktiivi 94/33 kohaselt tuleb lubatud tööde liigid määrata ainult 13-aastase alaealise puhul, siis TLS-is lubatud tööde nimekirja kehtestamine ka üle 13-</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Kaaluda võiks ka § 7 lõigete 4 ja 4¹ omavahelist paremat seostamist. Eelnõu sõnastusest ei ole selgelt aru saada, kas lõige 4¹ täpsustab lõiget 4 või milline on nende omavaheline seos.</p> <p>2. Eelnõu § 1 punktiga 2 lubatakse pereettevõttel vähemalt 7-aastase alaealisega sõlmida tähtajalise töölepingu kerge töö tegemiseks igas tegevusvaldkonnas. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu § 1 punktiga 2 TLSi lisatavat § 7 lg-t 4² järgmiselt (lisatud tekst on allajoonitud): „(4²) Pereettevõttes võib 7–17-aastase alaealisega sõlmida tähtajalise töölepingu kerge töö tegemiseks igas tegevusvaldkonnas, välja arvatud juhul, kui see on vastavat tegevusvaldkonda reguleeriva seaduse järgi keelatud.“ Ilma selle täienduseta pole meie hinnangul üheselt selge, et ka pereettevõttes töötamisel kehtivad alaealisele alkoholiseaduse § 47 lg-s 5, tubakaseaduse § 28 lg-s 6 jms õigusaktides sätestatud keelud.</p>	<p>aastastele piiraks oluliselt selles vanuses alaealiste võimalusi töö tegemiseks.</p> <p>Selgitatud. Selgitame, et TLS-i § 7 tuleb lugeda selliselt, et lõikes 1 on üldreegel ja erandid sellele tulevad järgmistest lõigetest, st lõigetest 4, 4¹ ja eelnõuga kavandatavast lõikest 4².</p> <p>Mittearvestatud. Leiame, et eelnõu § 1 punktiga 2 kavandatavale muudatusele ei ole vajalik lisada „välja arvatud juhul, kui see on vastavat tegevusvaldkonda reguleeriva seaduse järgi keelatud“. Selgitame, et TLS-i §-i 7 lisatava lõike 4² eesmärk ei ole teha erisusi tubakaseadusest, alkoholiseadusest ega muudest õigusaktidest, milles on sätestatud keelud alaealistele teatud tegevusvaldkondades töötamiseks. Kui mõni muu seadus keelab alaealisel töötada konkreetses valdkonnas, kohalduvad need piirangud automaatselt ning nende rakendumine ei sõltu sellest, kas TLS neile otsesõnu viitab. Välja pakutud täienduse lisamisel tekiks hoopis küsimus, miks analoogset viidet ei ole TLS-i § 7 lõigetes 4 ja 4¹, mis samuti reguleerivad töölepingu sõlmimist alaealisega. TLS-i § 7 oma ülesehituselt ei sisalda viiteid teiste seaduste keeldudele ning üksikule lõikele sellise lisandi tegemine ei oleks kooskõlas TLS-i senise stiili ega loogikaga. Kõik muud õigusaktid kohalduvad alaealistele nii või teisiti ning neid piiranguid ei ole vaja eraldi TLS-i § 7 uues lõikes</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Samuti on küsitav, kas üksnes sõlmitava töölepingu tähtajalisus tagab direktiivi 94/33 artikli 2 punktis 2a sätestatud tingimuse täitmise, mille kohaselt võivad liikmesriigid lubada alaealisel pereettevõttes töötada juhutööde või lühiajaliste tööde tegemiseks. TLS § 9 lg 1 järgi võib tähtajalise töölepingu sõlmida kuni 5 aastaks, mida eriti alaealise kontekstis ei saa ilmselt lugeda lühiajaliseks. Seetõttu teeme ettepaneku kaaluda vastavasse sättesse konkreetse ajalise piirangu lisamist, seades piirangu kestuse vajadusel sõltuma alaealise vanusest.</p> <p>Lisaks pöörame tähelepanu asjaolule, et mõistet „pereettevõte“ ei ole seni üheski kehtivas õigusaktis kasutatud, mistõttu vajab see defineerimist TLS-is, et säte oleks üheselt mõistetav nii selle rakendajatele kui ka järelevalve teostajatele.</p>	<p>üle korrata. Seetõttu ei pea me viidatud täiendust vajalikuks.</p> <p>Mittearvestatud. Reeglina töötavad alaealised lühiajaliselt ja hooajaliselt, eelkõige suveperioodil. Seega ei ole väga suurt ohtu, et alaealine läheb ühte kohta 13-aastaselt tööle ja töötab samas kohas kuni 18. eluaastani, muidugi võib olla ka erandeid, kui alaealine seda soovib. Leiame, et tehtud ettepanek, mille kohaselt võiks TLS-i § 7 lõikesse 4² lisada konkreetse ajalise piiri töölepingu tähtaja kohta, oleks liiga piirav. Tähtajalise töölepingu sõlmimine eeldab mõjuva põhjuse olemasolu ja mõjuvaks põhjuseks on nt töö hooajalisus. Alaealised valdavalt töötavadki hooajaliselt ehk lühiajaliselt.</p> <p>Mittearvestatud. Mõistet „pereettevõte“ ei ole lubatud liikmesriigi õiguses sisustada. EL-i õigusaktid sisaldavad mõisteid, mis ei ole lahti kirjutatud (nn määratlemata õigusmõisted) või mille definitsioon jääb konkreetse kaasuse tarvis liialt üldsõnaliseks. Euroopa Kohus on EL-i õigusnormidele antavate tõlgenduste ebaühtluse vältimiseks loonud EL-i autonoomse õigusmõiste kontseptsiooni. Tänapäevaks juba paljudes Euroopa Kohtu lahendites kajastatud doktriin näeb ette, et nii EL-i õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte seisukohast on vajalik, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks,</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Samuti ei tulene eelnõu tekstist, et pereettevõtte võib sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega töölepingu vaid juhul, kui alaealine, kellega leping sõlmitakse, on pereettevõtte enamusosaluse omanike pereliige (alaneja või külgsugulane), nagu seletuskirjas on selgitatud. Palume eelnõu selles osas täiendada.</p>	<p>tõlgendatakse kogu EL-is autonoomselt ja ühetaoliselt. Eelnev tähendab, et EL-i õiguse rakendamisel liikmesriikides ei ole lubatud, kui just EL-i õiguse sättes endas ei ole otsesõnu sätestatud vastupidist, sisustada liidu õiguses kasutatud mõisteid lähtuvalt riigisisese õiguses tuntud õigusmõistetest ja -institutiidest. Kuivõrd mõiste „pereettevõtte“ on EL-i autonoomne õigusmõiste ja direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt b ei anna õigust sisustada kõnealust mõistet riigisisese õiguses, siis ei ole Eestil lubatud määratleda mõistet „pereettevõtte“ ka eelnõus.</p> <p>Mittearvestatud. Seletuskirjas on põhjalikumalt selgitatud, mida eelkõige mõeldakse „pereettevõttes töötamise all“ ja toodud erinevaid näiteid mitteammendavaval kujul selle kohta, kellel on õigus sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega tööleping pereettevõttes töötamiseks. Neid täpsustavaid selgitusi ei ole otstarbekas seaduse teksti üle kanda. Kavandatava TLS-i § 7 lõike 4² sõnastus on eesmärgipäraselt jäetud abstraktseks, et pereettevõttes töötamine hõlmaks ka laiemaid, praktikas ette tulla võivaid olukordi. Liialt detailne regulatsioon kitsendaks eelnõuga taotletavat paindlikkust ning ei võimaldaks arvestada pereettevõtete mitmekesisust. Seetõttu on täpsemad selgitused ja näited esitatud seletuskirjas, mis toetab seaduse rakendamist, kuid ei dubleeri seda.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>3. Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetava § 8 lg 2 punkti 1 („(2) Alaealise seaduslik esindaja ei tohi anda nõusolekut õppimiskohustusliku alaealise töötamiseks kauem kui: 1) kaks kuud suvevaheajal“) puhul on seletuskirjas välja toodud, et Euroopa sotsiaalhartaale antud Euroopa Sotsiaalõiguste Komitee järelduste järgi peab õppimiskohustuslik alaealine saama suvevaheajal puhata vähemalt 4 järjestikust nädalat ehk 28 kalendripäeva. Eelnõuga välja pakutav sõnastus seda aga ei taga, kuna suvevaheaeg kestab vähem kui 3 kuud (2024/2025., 2025/2026. ja 2026/2027. õppeaasta koolivaheajad–Riigi Teataja). Seetõttu tuleks § 8 lg 2 punkti 1 sõnastust vastavalt muuta.</p> <p>4. Eelnõu § 1 punktiga 4 antakse tööandjale õigus lubada 7–12-aastane alaealine tööle ühe tööpäeva möödumisel alaealise registreerimisest töötamise registris. Sõltumata seletuskirjas toodud selgitustest ei pruugi see tagada Tööinspektsioonile võimalust ennetavalt reageerida juhtudel, kui alaealise õigused ei ole tema töölevõtmisel tagatud. Nõustume, et praegune 10-tööpäevane tähtaeg on liiga pikk, ent teeme ettepaneku kaaluda selle lühendamist pigem 3 tööpäevani või nt sätestada, et alaealise tohib tööle lubada ülejäärgmisel tööpäeval peale registreerimist (mis kindlustaks Tööinspektsioonile vähemalt ühe täistööpäeva reageerimiseks), mitte muuta seda peaaegu olematuks.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu on täiendatud.</p> <p>Arvestatud selles osas, et 7–12-aastase alaealise tohib eelnõukohase seadusmuudatuse järel tööle lubada ülejäärgmisel tööpäeval pärast tema töötamise registreerimist, kui kahetööpäevane loamenetluse tähtaeg on möödunud ja tööinspektor ei ole nõusoleku andmisest keeldunud (vt ka TLS-i § 8 lõiget 6). Oleme teinud eelnõusse muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspektsioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva. Arvestades sellega, et Tööinspektsiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspektsiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>5. Me ei toeta eelnõu paragrahvis 2 tehtud ettepanekut alkoholiseaduse muutmiseks, mis võimaldaks edaspidi alaealistel (16-17. aastastel) valmistada, müüa ja müügiks pakkuda alkoholseid jooke. Kuigi eesmärk lihtsustada alaealiste töötingimusi reguleerivat korda on tervitatav, tuleb siiski seada esikohale alaealiste tervis, turvalisus ja heaolu. Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul suurendab lapse viibimine alkoholi tarvitamist normaliseerivates keskkondades (näiteks baarides) oluliselt riski alustada varem alkoholi tarvitamisega ning teha seda sagedamini. Uuringud näitavad, et alaealiste risk alkoholi kahjuliku mõju tekkeks suureneb, kui nad puutuvad rohkem kokku alkoholiga seotud keskkondadega, müügikohtades oleva reklaami ja teiste inimeste alkoholi tarbimisega. See võib normaliseerida alkoholi tarvitamist ja kujundada positiivseid ootusi alkoholi tarvitamise suhtes.</p> <p>Hindame ettepanekut laste heaolu kahjustavaks ja märgime, et ka teistes Balti riikides ega ka Põhjamaades alaealistel lahtise alkoholi käitlemise õigust ei ole. Ka seletuskirjas viidatud „Analüüsis</p>	<p>alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suveeelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas“ (Sotsiaalministeerium, 2020), kus on alkoholiga seotud piirangud noorte teatud valdkondadesse töölevõtmisel ühe takistusena välja toodud, sellist lahendusettepanekut probleemi lahendamiseks ei tehtud.</p> <p>Lisaks märgime, et alkoholi müües peab tegema kahtluse korral kindlaks ka ostja vanuse ning keelduma alkoholi müügist joobetunnustega inimesele. On kaheldav, et need ülesanded (eriti viimane) oleksid lapsele jõukohased.</p>	
Haridus- ja Teadusministeerium	<p>1. Eelnõuga täiendatakse töölepingu seadust (TLS) sättega (§ 7 lg 4²), mis võimaldab töötamist pereettevõttes igas valdkonnas. Antud laiendus pereettevõttes töötamiseks on igati tervitatav, kuid samas võib olla piirav. Pereettevõtte ei ole reguleeritud termin, nagu on toodud välja ka seletuskirjas, mistõttu kasutatakse seda mõistet erinevalt. Arvestades mitmekesist perekonna mudelit, siis pereettevõtteks võib käsitleda ka nt kasuvanem, kes ei ole lapsendanud või vanema elukaaslast, kes omab ettevõtet. Samas seletuskirjas toodud definitsioon sellist võimalust ette ei näe, mistõttu on pereettevõtteks käsitletud üsna kitsast ringi, mis võib olla ebamõistlikult piirav.</p>	<p>Selgitatud. Selgitame, et seletuskiri ei anna mõistele „pereettevõtte“ definitsiooni ja see ei olegi olnud eesmärk. Seletuskirjas on selgitatud, mida <u>eelkõige</u> mõeldakse „pereettevõttes töötamise all“ ja toodud erinevaid näiteid <u>mitteammendavaval</u> kujul selle kohta, kellel on õigus sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega tööleping pereettevõttes töötamiseks: <i>Pereettevõttes töötamise all mõeldakse eelkõige olukorda, kus tööandja, kes sõlmib alaealisega töölepingu, on kas selle alaealise lapse otsejoones üleneja sugulane, küljjoones sugulane või lapsendaja perekonnaseaduse (PKS) tähenduses.</i></p> <p>Kavandatava TLS-i § 7 lõike 4² sõnastus on eesmärgipäraselt jäetud abstraktseks, et pereettevõttes töötamine hõlmaks ka laiemaid, praktikas ette tulla võivaid olukordi, sh Teie pakutud näidet, et kasuvanem</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>2. Eelnõuga kavandatakse uut alkoholi käitlemise erandit alaealistele, lubades neil alkoholi sisaldavate kokteilide valmistamist klientidele toidlustus-, majutus- ja muudes teenindusettevõtetes (alkoholiseaduse § 47 lg 5). Meie hinnangul on vaja paremat õiguslikku selgitust, kuidas ei lähe see muudatus vastuollu EL direktiivi 94/33 artikli 2 lõike 2 punktiga b, mille kohaselt ei kohaldata direktiivi 94/33 juhutööde või lühiajaliste tööde suhtes, mille hulka kuulub muu hulgas pereettevõttes tehtav töö, mida ei peeta noorele kahjulikuks, ebasoodsaks ega ohtlikuks.</p> <p>3. Lisaks teeme ettepaneku muuta TLS-is alaealiste tööaega reguleerivaid sätteid. TLS § 43 lõikes 4 on õppimiskohustusliku alaealise õppeveerandi kestel töötamisele seatud ajaline ülempiir 2 tundi (teatud juhtudel 3) päevas ning kuni 12 tundi nädalas. Meie hinnangul on taoline piirang liigselt jäik ning võib avaldada olulist negatiivset mõju tööandjate valmisolekule alaealisi tööle värvata.</p> <p>4. <u>Teeme ettepaneku muuta TLS § 43 lõike 4 punkti 3 ning lõiget 4² selliselt, et õppeveerandi kestel oleks vähemalt 15-aastaselt õppimiskohustuslikul töötajal</u></p>	<p>sõlmib vähemalt 7-aastase alaealisega töölepingu pereettevõttes töötamiseks. Leiame, et liialt detailne seaduse sätte sõnastus piiraks taotletavat paindlikkust ega võimaldaks arvestada pereettevõtete mitmekesisust.</p> <p>Selgitatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud. Seega ei ole vajalik esitada eelnõu seletuskirjas Teie palutud õiguslikku selgitust.</p> <p>Mittearvestatud. TLS § 43 lõike 4 aluseks on direktiivi 94/33 artikli 8 lõike 1 punkt b, mis sätestab järgmist: <i>Artikli 4 lõike 2 punktides b ja c sätestatud võimalust kasutavad liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et piirata laste tööaega: b) kahe tunnini koolipäevas ja 12 tunnini nädalas töö puhul, mida tehakse kooliaasta jooksul väljaspool kooliaega, tingimusel et siseriiklikud õigusaktid ja/või tava seda ei keela.</i></p> <p>Mittearvestatud. MKM ei arvesta ettepanekuga muuta TLS-i § 43 lõike 4 punkti 3 ja sama sätte lõiget 4², selliselt, et vähemalt 15-aastase õppimiskohustusliku</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p><u>lubatud väljaspool kooliaega töötada kuni 8 tundi päevas.</u></p>	<p>töötaja lubatud tööaeg <u>õppeveerandi kestel</u> väljaspool kooliaega oleks kuni 8 tundi päevas ja 40 tundi nädalas (eelnevalt märkisite, et 12 töötundi nädalas on piirav).</p> <p>Riigikogu võttis 19.11.2025 vastu töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse 602 SE, sh muudatused TLS-i § 43 lõike 4 punkti 3 kohta, mille kohaselt:</p> <p><i>(4) Kui tööandja ja töötaja ei ole kokku leppinud lühemas tööajas, on täistööaeg (lühendatud täistööaeg):</i></p> <p><i>3) vähemalt 15-aastaselt õppimiskohustuslikul töötajal – 2 tundi koolipäevas, 8 tundi koolivälisel päeval, kuid mitte üle 12 tunni seitsmepäevase ajavahemiku jooksul õppeveerandi kestel väljaspool kooliaega ning 8 tundi päevas ja 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul koolivaheajal.</i> “</p> <p>Kui Eesti Vabariigi president kuulutab välja selle seaduse, siis see tähendab, et vähemalt 15-aastaselt õppimiskohustuslikul töötajal on lubatud teha tööd 2 tundi koolipäevas (nagu ka varem), 8 tundi koolivälisel päeval (nädalavahetusel, pühadel), kuid eeldusel, et töötundide arv nädala jooksul ei ületa 12 tundi (nagu ka varem).</p> <p>Seega nüüd on eraldi välja toodud lubatud töötundide arv <u>koolipäevas</u> ja <u>koolivälisel päeval</u>. Koolivälise</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>5. Samuti peame vajalikuks tõsta õppeveerandi kestel lubatavate töötundide arvu.</p>	<p>päeva töötundide arvu lisamise aluseks on direktiivi 94/33 artikli 8 lõike 1 punkti b teine tekstiosa, mis lubab vähemalt 15-aastaselt alaealisel töötada koolivälisel päeval kuni 8 tundi.</p> <p>Mittearvestatud. Selgitame, et alaealiste lubatud töötundide arvu õppeveerandi kestel ei ole Eestil võimalik tõsta, kuna alaealiste töötundide arvu, sh õppeveerandi kestel, reguleerib rangelt direktiiv 94/33, millest peame kinni pidama ja mis on TLS-i üle võetud miinimummahu.</p>
<p>Eesti Hotellide ja Restoranide Liit</p>	<p>Ettepanek 1: Tahaksime lisada järgmise punkti, mis oli arutluse all kevadel, kui see teema MKM-i poolt tõstatati, seda võiks MKM kaaluda, tagasi panna:</p> <p><i>Raha käitlemise vanusepiiri ülevaatamine:</i> <i>Tööinspektsiooni rakenduspraktika kohaselt ei tohi alla 15-aastased üldjuhul raha käitlemisega seotud töid teha, kuivõrd selline töö ei ole alaealisele sobiv (kõrge pinget, vastutus, riskid jne). Arvestades, et tänapäeval enamasti ei arveldata enam sularahas, siis võiks selle vanuse alampiiri tuua 12. eluaastani.</i></p> <p>Ettepanek 2: Alkoholiseaduse muutmisega nähakse ette võimalus rakendada alaealist alates 16. eluaastast töödel, mis on seotud alkoholoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga (eelno § 2 ja seletuskirja lk 7-8). Eelnõuga kavandatav uus alkoholi käitlemise erand alaealistele puudutab üksnes alkoholi valmistamist</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Selgitame, et selle aasta kevadel toimunud alaealiste töötamise ümarlaval arutasime selle üle, kas võiks muuta raha käitlemise küsimuses Tööinspektsiooni <u>rakenduspraktikat</u>, <u>mitte ei olnud küsimus TLS-i muutmisest ja ettepanekus sätestada seaduses raha käitlemisele vanusepiir</u>, sest TLS ei näe ette vanusepiiri raha käitlemise küsimuses. MKM-il ei ole plaanis muuta selle põhjal seadust, kuid jätkame arutelu Tööinspektsiooniga rakenduspraktika võimaliku leevendamise üle.</p> <p>Mittearvestatud. Selgitame, et varem kavandatud alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, mistõttu on see muudatus eelnõust</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>ning mitte selle töötlemist ja villimist ehk mitte kogu tootmist. Muudatuse eesmärk on, et alaealine saaks teenindusettevõttes klienditeenindajana töötades täita muuhulgas tööülesandeid, mis puudutavad alkoholi sisaldavate jookide valmistamist ning sellega motiveerida tööandjad alaealisi klienditeenindajatena tööle võtma. Alkohoolse joogi valmistamise all peetakse silmas alkoholi sisaldavate kokteilide valmistamist klientidele toitlustus-, majutus- ja muudes teenindusettevõtetes</p> <p>Teeme ettepaneku, et alates 16. aastast võiks olla alkoholi käitlemise õigus noortel (st võib serveerida alkoholi avatuna ja võib ka koristada alkoholi klaase jms), kuid alates 13-aastaselt võiks olla võimalus rakendada noort laudade koristamisse, sh alkoholi sisaldanud klaaside koristamisse.</p>	<p>eemaldatud. Kuivõrd alkoholi käitlemise erandi tegemine vähemalt 16-aastastele tekitas olulist kriitikat, ei kavanda me ka muudatust, mille kohaselt võiks tööandjad 13-aastaseid alaealisi rakendada alkoholi sisaldanud klaaside koristamisel.</p> <p>See tähendab, et jätkuvalt jääb kehtima üksnes üks erand alaealiste puhul, mis puudutab alkoholi käitlemist ja on sätestatud AS-i § 47 lõikes 5: „Alaealist ei tohi rakendada töödel, mis on seotud alkoholi käitlemisega, välja arvatud ladustamisel või edasitoimetamisel <u>kaubanduslikul eesmärgil, kui on tagatud, et alaealine puutub selle käigus kokku üksnes avamata pakendis alkoholiga.</u>“</p>
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	<p>Ettepanek 1: Alkoholiseaduse muutmine – Leiame, et tuleks kaaluda võimalust lubada 13–15-aastastel noortel täita abistavaid koristusülesandeid toitlustusasutustes, sh alkoholiklaaside koristamine, kui on tagatud, et nad ei osale alkoholi serveerimises ega müügis. Selline lahendus looks tööandjatele vajaliku paindlikkuse.</p> <p>Teeme ettepaneku lisada eelnõusse punkt, mille kohaselt võib 13–15-aastast alaealist rakendada toitlustusasutustes abistavates töödes, mis hõlmavad laudade, nõude ja klaaside koristamist, sealhulgas alkohoolseid jooke sisaldanud nõude koristamist, tingimusel, et alaealine ei osale alkohoolse joogi serveerimises ega müügis.</p>	<p>Mittearvestatud. Selgitame, et varem kavandatud alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkohoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, mistõttu on see muudatus eelnõust eemaldatud. Kuivõrd alkoholi käitlemise erandi tegemine vähemalt 16-aastastele tekitas olulist kriitikat, ei kavanda me ka muudatust, mille kohaselt võiks tööandjad 13-aastaseid alaealisi rakendada alkoholi sisaldanud klaaside koristamisel.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Ettepanek 2: Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium kaalus kevadiste seadusemuudatuste raames võimalust lubada juba 12-aastastel teha teatud raha käitlemisega seotud töid. Tööinspektsiooni rakenduspraktika kohaselt ei tohi alla 15-aastased üldjuhul raha käitlemisega seotud töid teha, kuivõrd selline töö ei ole alaealisele sobiv. Kuna tänapäeval enamasti ei arveldata sularahas, siis oli kaalumisel võimalus see vanuse alampiiri tuua 12. eluaastani.</p> <p>Kaubanduskoda palub eelnõusse vastav muudatus lisada, kuna selline muudatus suurendab tööandjate paindlikust. Leiame, et kuigi seadus näeb ette teatud miinimumnõuded, siis on igal ettevõtjal võimalus seada see alampiir oma ettevõttesiseselt seaduses sätestatust kõrgemaks. Lisaks on jätkuvalt vaja vanema nõusolekut alaealise tööle asumisel ning kui alaealine ei ole valmis teatud vanuses sularaha kättelema, siis on vanemal õigus keelduda last sellisele tööle laskmast.</p> <p>Teeme ettepaneku lisada eelnõusse punkt, mille kohaselt võib vähemalt 12-aastane teha raha käitlemisega seotud töid.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Selgitame, et selle aasta kevadel toimunud alaealiste töötamise ümarlaval arutasime selle üle, kas võiks muuta raha käitlemise küsimuses Tööinspektsiooni <u>rakenduspraktikat</u>, <u>mitte ei olnud küsimus TLS-i muutmises ja ettepanekus sätestada seaduses raha käitlemisel vanusepiiri</u>, sest TLS ei näe ette vanusepiiri raha käitlemise küsimuses. MKM-il ei ole plaanis muuta selle järgi seadust, kuid jätkame arutelu Tööinspektsiooniga rakenduspraktika võimaliku leevendamise üle.</p>
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda	Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (EPKK), mis koondab üle 30 000 juriidilise ja füüsilise isiku teeb ettepaneku töölepingu seaduse ja alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetluse käigus muuta töölepingu seaduse §-i 43, et võimaldada üle 15-aastastel alaealistel töötada seadusest tulenevate piirangutega.	<p>Selgitatud. Selgitame, et Teie välja pakutud muudatust ei tehta käesoleva eelnõuga ja ei muudeta mitte TLS-i § 43, vaid muudatus on tehtud TLS-i §-s 7, et taastada endine olukord, kus põhikooli lõpetanud või 17-aastaseks saanud alaealised oli võimalik töötada täistööajaga. Nimelt Riigikogu võttis 19.11.2025 vastu</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Seoses koolikohustuse ea tõstmisega 18. eluaastani on oluliselt vähenenud noorte võimalused töötada. Kehtiva töölepingu seaduse § 43 lg 3 p 3 järgi loetakse vähemalt 15-aastase õppimiskohustusliku töötaja täistööajaks vaid 2 tundi päevas ja 12 tundi nädalas õppeveerandi kestel ning 8 tundi päevas ja 40 tundi nädalas koolivaheajal. Lisaks ei tohi alaealine töötada koolivaheajal rohkem kui poole vaheaja kestusest.</p> <p>EPKK liikmete tagasiside põhjal ei ole ettevõtjatel võimalik ega mõistlik sellistel tingimustel noori tööle võtta – näiteks loomakasvatustevõtetes kulub juba farmi sisenemiseks vajalikele hügieeniprotseduuridele ligi pool tundi, mis arvestatakse tööajaks. Kahe tunni pikkune tööaeg ei kata töö korraldamise ega väljaõppeks kuluvat aega ning seetõttu jäävad noored tööturul kõrvale.</p> <p>Muudatus mõjutab oluliselt ka kutseõppes osalevaid noori, kelle võimalused omandada praktilist töökogemust on piiratud. Ettevõtjad on väljendanud ebakindlust, kuidas tõlgendada tasustatud praktikat – kas seda käsitletakse töölepingu seaduse tähenduses töötamisena. Kuigi töölepingu seaduse § 43 lg 4¹ võimaldab kutseõppeasutuse õppijal olla tööpraktikal 14-aastase puhul 7 tundi päevas ja 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul ning vähemalt 15-aastaselt 8 tundi päevas ja 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul, ei ole selge, kas praktika käigus makstava töötasu puhul kehtivad samad piirangud.</p>	<p>töölepingu seaduse muudatuse, millega täiendatakse TLS-i § 7 uue lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:</p> <p>„(1¹) Õppimiskohustus on käesoleva seaduse tähenduses alaealisel kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni.“</p> <p>Selle sätte eesmärk on võimaldada põhikooli lõpetanud 15–16-aastaselt või 17-aastaseks saanud alaealisel soovi korral ja seadusliku esindaja nõusolekul töötada täistööajaga, st 8 tundi päevas ja 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul. Muudatus on tingitud Eesti Vabariigi haridusseaduse muudatustest, millega muudeti koolikohustus õppimiskohustuseks ning tõsteti õppimiskohustuse iga, mille tulemusena hakkasid ka põhikooli lõpetanud 15–17-aastastele alaealistele kehtima õppimiskohustuslikele alaealistele kohalduvad tööaja piirangud. Nii tööandjad kui ka mitmed keskkooliõpilased pöördusid MKM-i poole sooviga taastada endine olukord, mida tänaseks ongi tehtud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Samuti juhime tähelepanu, et paljud gümnaasiumid on suunatud kindlatele erialadele – näiteks Tallinna Laagna Gümnaasiumi ja Tartu Tamme Gümnaasiumi IT- ja tervishoiusuunad, kus praktiline töökogemus on õppimise jätkamisel kõrgkoolis oluliseks eeliseks.</p> <p>Seetõttu teeb EPKK ettepaneku taastada töölepingu seaduse varasem redaktsioon (RT I, 02.05.2024, 28) ning tunnistada kehtetuks § 43 lg 3 p 3, mis piirab õppimiskohustuslike noorte tööaega.</p> <p>Lisaks juhime tähelepanu töölepingu seaduse § 7 lg 4¹ sõnastusele, mille järgi võib tööandja sõlmida 13-aastase alaealisega töölepingu järgmiste tööde tegemiseks nagu põllumajandustööd, kaubandus- või teenindustevõttes tehtavad abitööd, toitlustus- või majutustevõttes tehtavad abitööd või muud tööd, mis vastavad käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 4 sätestatud nõuetele. Praegune sõnastus võib jätta eksliku mulje, et samasid töid ei tohi teha 14-aastane alaealine. Soovitame normi sõnastust täpsustada, et see kajastaks üheselt vanusepiiranguid ja lubatud tööliike.</p>	<p>Mittearvestatud. TLS-i § 7 lõike 4¹ aluseks on direktiivi 94/33 artikli 4 lõike 2 punkt c. Selgitame, et eelviidatud direktiivi sätte kohaselt võib 13-aastane alaealine teha kerget tööd ainult seaduses määratud tööliikide puhul ning direktiivist 94/33 ei tulene nõuet kehtestada lubatud tööde nimekiri ka üle 13-aastastele alaealistele. Kuivõrd vastavalt direktiivile 94/33 tuleb lubatud tööde liigid määrata ainult 13-aastase alaealise puhul, siis TLS-is lubatud tööde nimekirja kehtestamine üle 13-aastaste alaealiste puhul piiraks oluliselt selles vanuses alaealiste võimalusi töö tegemiseks.</p>
Eesti Ametiühingute Keskliit	<p>1. Eelnõu § 1 punkt 2 (TLS § 7 lõige 4²): Paragrahvi 7 täiendus tekitab küsimusi. On arusaamatu, mis on pereettevõtte. Seadust lugedes peaks aru saama, millist ettevõtet loetakse pereettevõtteks. Paraku on selgitus ainult eelnõu seletuskirjas. Seletuskirja järgi tuleb tööandjana mõista töölevõetava alaealise ema, isa, nende eellasi (vanavanemaid, vanavanavanemaid),</p>	<p>Selgitatud. Mõistet „pereettevõtte“ ei ole lubatud liikmesriigi õiguses sisustada. EL-i õigusaktid sisaldavad mõisteid, mis ei ole lahti kirjutatud (nn määratlemata õigusmõisted) või mille definitsioon jääb konkreetse kaasuse tarvis liialt üldsõnaliseks. Euroopa Kohus on EL-i õigusnormidele antavate tõlgenduste ebaühtluse vältimiseks loonud EL-i autonoomse</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>onu, tädi, õde, venda ja lapsendajat, samuti alaealise lapse eestkostjat. Leiame, et pereettevõttesse kuuluvate isikute ring on liialt lai. Samas ei hõlma see isikuid, kes ka tegelikult võivad ühise pere moodustada (näiteks kärgpere).</p> <p>Ka pereettevõttes töötamiseks tuleks saada Tööinspeksioonilt nõusolek. Jääb arusaamatatuks, mille alusel Tööinspeksioon hindab, kas tegemist on pereettevõttega. Direktiivi 94/33 järgi vähemalt 13-aastased ei tohiks töötada muudes valdkondades kui kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevuse alal. Eelnõu järgi võib aga pereettevõttes teha kergeid töid igas tegevusvaldkonnas. Saab järeldada, et eelnõu ei ole direktiiviga kooskõlas.</p>	<p>õigusmõiste kontseptsiooni. Tänapäevaks juba paljudes Euroopa Kohtu lahendites kajastatud doktriin näeb ette, et nii EL-i õiguse ühetaolise kohaldamise kui ka võrdsuse põhimõtte seisukohast on vajalik, et liidu õigusnorme, mis ei viita otseselt liikmesriikide õigusele nende tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tõlgendatakse kogu EL-is autonoomselt ja ühetaoliselt. Eelnev tähendab, et EL-i õiguse rakendamisel liikmesriikides ei ole lubatud, kui just EL-i õiguse sättes endas ei ole otsesõnu sätestatud vastupidist, sisustada liidu õiguses kasutatud mõisteid lähtuvalt riigisisese õiguses tuntud õigusmõistetest ja -instituutidest. Kuivõrd mõiste „pereettevõtte“ on EL-i autonoomne õigusmõiste ja direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt b ei anna õigust sisustada kõnealust mõistet riigisisese õiguses, siis ei ole Eestil lubatud määratleda mõistet „pereettevõtte“ ka eelnõus ega seletuskirjas.</p> <p>Seletuskirjas on põhjalikumalt selgitatud, mida eelkõige mõeldakse „pereettevõttes töötamise all“ ja toodud erinevaid näiteid mitteammendavaval kujul selle kohta, kellel on õigus sõlmida vähemalt 7-aastase alaealisega tööleping pereettevõttes töötamiseks. Neid täpsustavaid selgitusi ei ole otstarbekas seaduse teksti üle kanda, kuna kavandatava TLS-i § 7 lõike 4² sõnastus on eesmärgipäraselt jäetud abstraktseks, et pereettevõttes töötamine hõlmaks ka laiemaid, praktikas ette tulla võivaid olukordi. Liialt detailne regulatsioon kitsendaks eelnõuga taotletavat paindlikkust ning ei võimaldaks</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Pereettevõttes töötamine ehk oma vanemate abistamine on igati normaalne tegevus, kuid selleks ei peaks perekonnaliikmed sõlmima kirjalikke</p>	<p>arvestada pereettevõtete mitmekesisust. Seetõttu on täpsemad selgitused ja näited esitatud seletuskirjas, mis toetab seaduse rakendamist, kuid ei dubleeri seda.</p> <p>Eelnõu on kooskõlas direktiiviga 94/33. Veelgi enam, direktiiv näebki ette sellise võimaluse kehtestamise riigisisises õiguses. Siinkohal tuleb vaadata kõnealuse direktiivi artikli 2 lõike 2 punkti b, millest tuleneb liikmesriigile õigus reguleerida riigisisises õiguses pereettevõttes töötamist. Nimelt on üldreegel see, et alates 7. eluaastast on lubatud teha kergelt tööd kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevuse alal. Sellest üldreeglist võimaldab teha erandi direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt b, mis sätestab järgmist:</p> <p><i>Liikmesriigid võivad õigusnormidega ette näha, et õigusnormidega kindlaksmääratud piirides ja tingimuste kohaselt ei kohaldata käesolevat direktiivi juhutööde või lühiajaliste tööde suhtes, mille hulka kuuluvad:</i></p> <p><i>b) pereettevõttes tehtav töö, mida ei peeta noorele kahjulikuks, ebasoodsaks ega ohtlikuks.</i></p> <p>Seega ei saa kuidagi väita, et eelnõu oleks direktiiviga 94/33 vastuolus.</p> <p>Mittearvestatud. Kordame seletuskirjas selgitatud. Kehtiva õiguse kohaselt ei ole TLS-i § 7 lõike 4 lause 2 kohaselt 7–12-aastaste alaealiste töötamine muudel</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>töölepinguid ja töötamist kajastama töötamise registris. TsÜS § 8 lg 2 kohaselt alla 18 aastasel on piiratud teovõime. Seega lapsevanem lapse seadusliku esindajana peaks kaitsma alaealise huve lepingu sõlmimisel, täitmisel ja ka juhul, kui on vaja pöörduda töövaidlusorganisse.</p> <p>Pereettevõttes oleks võimalik olukord, kus lapsevanema ettevõtte (sisuliselt lapsevanem) sõlmiks lapsega osalise ajaga töölepingu. Lapsevanem tööandjana peaks lepingu sõlmimisel kokku leppima lapsele makstava töötasu, tööülesanded, konkreetse palgapäeva jms. Lapsevanem tööandjana peaks täitma kõiki tööandja kohustusi: maksta maksud riigile, iga kuu palgapäeval maksta lapsele töötasu, tagama ohutud töötervishoiu- ja tööohutuse nõuetele vastavad töötingimused, pidama tööajaarvestust, töökohustuste rikkumisel juhtima tähelepanu rikkumisele hoiatamisega, vajadusel esitada kirjaliku ülesütlemisavalduse, tegema kandeid töötamise registris jms. Lisaks tekib küsimus, kes kaitseb lapse õigusi, kui tema töölepingut rikutakse – nt ei maksta kokkulepitud tasu vmt, kui töölepingu tema eest on sõlminud sama isik, kes omab pereettevõtet. Seega jäävad lapse õigused kaitsmata. Jääme oma varasemalt esitatud seisukoha juurde, et puudub vajadus laste töö reguleerimiseks oma peres.</p>	<p>tegevusaladel kui kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevus lubatud, mis võib see viia olukorrani, kus pereettevõttes laste tehtavaid abistava iseloomuga töid väljaspool eelnimetatud nelja tegevusvaldkonda tuleb käsitada seaduse rikkumisena, mille tõttu võib Tööinspeksioon näiteks esitatud vihje või kaebuse alusel konkreetse pereettevõtte suhtes alustada TLS-i § 7 lõikes 4 sätestatu rikkumise tõttu väärteomenetlust ja määrata karistuse. Mõistame, et pereettevõttes töötamine ja oma vanemate abistamine on igati normaalne tegevus. Sel juhul toimub tavaliselt alaealise töötamine pereettevõttes kirjaliku töölepinguta, kuigi oma sisult võib siiski olla tegemist töölepingulise suhtega. Alaealisega alates 7. eluaastast pereettevõttes väljaspool kultuuri-, kunsti-, spordi- või reklaamitegevus-valdkonda töölepingu sõlmimise võimaluse seaduses sätestamine võimaldaks noorel töötada seaduslikult ja alustada varakult pensionistaaži kogumist. Rõhutame, et tegemist on lisavõimalusega, mitte kohustusega.</p> <p>Kui alaealise tööle võtnud pereliige rikub alaealisega sõlmitud töölepingut, siis teda kaitseb Tööinspeksioon, kelle poole on võimalik pöörduda kaebusega. Seega ei jää lapse õigused kaitseta.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>2. Eelnõu § 1 punkt 3 (TLS § 8 lõige 2): Koolis käiva alaealise peamiseks ülesandeks on hariduse omandamine. Samas on hea, kui alaealine saab töötamise kogemuse varakult. Peame mõistlikuks lahendust, mille kohaselt alaealine saab töötada kaks kuud suvevaheajal. Lühikeste vaheaegade korral peaks saama ka puhata ja seega, kui töötada sisuliselt koolivaheajal kõikidel tööpäevadel, siis muudeks tegevusteks ei pruugi aega jääda. Leiame, et õigus töötada ei tohiks olla pikem kui pool koolivaheaja kestusest.</p> <p>3. Eelnõu § 1 punkt 4 (TLS § 8 lõige 3): Alaealine ei peaks tööle asuma enne kui Tööinspeksioon on selleks nõusoleku andnud. Tööinspeksioonile peab jääma aega, et hinnata töö sobivust alaealisele. EAKL ei ole vastu 10-päevase tähtaja lühendamisele, kuid üks päev on meie hinnangul liialt lühike aeg veendumaks, et konkreetne töö on lapsele ohutu. Ühepäevane tähtaeg võib praktikas vähendada tegeliku järelevalve tõhusust ja muuta nõusoleku formaalseks. Kümnapäevast tähtaega võiks vähendada 5 päevani.</p>	<p>Mittearvestatud. Eelnõu eesmärk on lihtsustada alaealiste töötingimusi reguleerivat korda selliselt, et see võimaldaks alaealisi tööle võtta senisest paindlikumalt ning looks seeläbi alaealistele paremad võimalused varast töökogemust omandada ja tööharjumust kujundada. Koolivaheagadel pikemalt töötamine on <u>võimalus</u> alaealistele, <u>mitte kohustus</u>. Alaealine ise peab olema nõus töötama koolivaheajal pikemalt, samuti tuleb alaealise seaduslikul esindajal anda nõusolek oma lapse koolivaheajal töötamisele.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Oleme teinud eelnõusse kompromissi eesmärgil muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva alates TÖR-is kande tegemisest. Arvestades sellega, et Tööinspeksiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suve-eelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>4. Eelnõu § 1 punkt 5 (TLS § 56 kehtetuks tunnistamine): Väga paljud 16–17-aastased alaealised töötavad kogu kalendriaasta jooksul. Alaealistele pikema põhipuhkuse andmise põhjuseks on nende suurem vajadus puhkuse järele, võttes arvesse nende arengulisi eripärasid ja piiranguid töökeskkonnas. Pikema põhipuhkuse näol on tegemist täiendava kaitsemeetmega noore töötaja taastumisaja pikendamiseks. Koolis käivatele alaealistele on oluline, et töö ja õppimine oleks tasakaalus ning kindlasti vajavad nad pikemat põhipuhkust lisaks tervise kaitsmisele ka hariduse omandamiseks. Eeltoodud põhjustel leiame, et 35-päevase puhkuse lühendamine ei ole vajalik.</p> <p>5. Eelnõu § 2: Eelnõuga tehtavate muudatuste kohaselt võiks näiteks 16-aastane alaealine töötada alkoholi valmistavas ettevõttes või alkoholi müüvas tootlustusasutuses. Ei ole ka välistatud alaealise üksi töötamine töökohas, kus alaealine peaks lisaks muudele ülesannetele ka serveerima alkoholi seda tarbivatele klientidele. Seega eelnõu ei hoia ära alkoholi tõttu tekkivaid võimalikke ebatavalisi olukordi, näiteks nagu ebakaines olekus klientide teenindamine.</p> <p>Alaealiste poolt tehtav töö ei peaks olema seotud alkoholiga. Erandjuhul võiks alaealise töö olla seotud üksnes avamata pakendis alkoholiga. Praegu kehtiv</p>	<p>Mittearvestatud. <u>Sotsiaalministeeriumi analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas</u> (lk 21) näitas, et laste ja noorte töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni ja juuli), mil lõppeb kool, on noorte töötamise alguse haripunkt. Samuti üldjuhul töötavad noored kooli kõrvalt osaajaga. Kuna enamasti on alaealiste töötamine hooajaline ja töötatakse osaajaga, siis ei kogu alaealine üldjuhul kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Lisaks võib alaealise töötaja iga-aastase põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendada tööandjate motivatsiooni alaealisi tööle võtta, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi saada töökogemust.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>alkoholiseaduse § 47 lg 5 lubab alaealist rakendada alkoholi käitlemisega seotud töödel ainult juhul, kui on tagatud, et alaealine puutub kokku üksnes avamata pakendis alkoholiga, näiteks ladustamisel või edasitoimetamisel kaubanduslikul eesmärgil. Leiame, et eeltoodud alkoholiseaduse säte annab piisavad piirid alaealistele tööülesannete täitmise käigus alkoholiga kokku puutumiseks ning ei ole vajadust kehtiva alkoholiseaduse § 47 lõike 5 muutmiseks.</p>	
<p>Eesti Tööandjate Keskliit</p>	<p>Toetame töölepingu seaduse muudatust, mille eesmärk on muuta alaealiste töötamist paindlikumaks. See loob noortele paremad võimalused varakult töökogemust saada ja tööharjumust kujundada. Pooldame ka alkoholiseaduse muudatust, mis võimaldaks alaealistel alates 16. eluaastast töötada alkoholse joogi valmistamise, müügi pakkumise ja müügiga seotud töödel.</p> <p>Ettepanek: Samas teeme ettepaneku täpsustada regulatsiooni nii, et noortel oleks alates 16. eluaastast lubatud alkoholi käitlemine – näiteks serveerimine ja avatuna alkoholi sisaldavate klaaside koristamine. Lisaks võiks alates 13. eluaastast olla lubatud noorte rakendamine laudade koristamisele, sealhulgas samuti alkoholi sisaldanud klaaside koristamisele. Selline muudatus annaks võimaluse kaasata alaealisi senisest enam erinevatesse tööülesannetesse toitlustus-, majutus- ja teistes teenindustevõtetes.</p>	<p>Selgitatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügi pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p> <p>Mittearvestatud. Selgitame, et varem kavandatud alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügi pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, mistõttu on see muudatus eelnõust eemaldatud. Kuivõrd alkoholi käitlemise erandi tegemine vähemalt 16-aastastele tekitas olulist kriitikat, ei kavanda me ka muudatust, mille kohaselt võiks tööandjad 13-aastaseid alaealisi rakendada alkoholi sisaldanud klaaside koristamisel.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
Tööinspeksioon	<p>Tööinspeksioon ei saa nõustuda töölepingu seaduse ja alkoholiseaduse muutmise eelnõus toodud järgmiste ettepanekutega:</p> <p>1. Alaealiste loamenetluse tähtaja lühendamine kümnele tööpäevale ühele: Seletuskirja kohaselt on jõutud järeldusele, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus esineb sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest ja töötamise registris ei registreerita 7–12-aastaseid alaealisi ülemäära palju, siis peaks 1 tööpäeva pikkune tähtaeg olema loa menetlemiseks piisav. Selgitame, et nimetatud muudatusega kaasneb koormus Tööinspeksioonile, kes peab taotlused 10 korda lühema ajaga läbi vaatama. Alaealiste töötamisel peab arvestama, et loamenetluse eesmärk on ennekõike ennetada alaealiste kui tööturu kõige nõrgema osapoole kokkupuuteid talle ebasobiva tööga. Uues olukorras me suure tõenäosusega tuvastame ikkagi tagantjäre, et töö polnud alaealisele sobiv ja tegelikkuses on need lühiajalised töö tegemised selleks hetkeks juba lõppenud, kui Tööinspeksioon suudab kontrolli alustada. Valdav enamus noortest, kelle osas meile täna loataotlus esitatakse, on suvevaheajal toimuvad malevad ja nende raames pakutavad töökohad täituvad kiirelt ning nimekirjad kinnitatakse ette juba varakult. Seega nende osas teate esitamine Tööinspeksioonile ei ole sedavõrd aeganõudev, et kaaluks üle muudatusvajaduse. Ka ei ole Tööinspeksioon pidanud</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Selgitame, et Tööinspeksioon ise andis MKM-i analüütikule eelnõu koostamisel teavet, mille kohaselt keelduvaid otsuseid alaealise tööle lubamise kohta on tehtud üksikjuhtudel ning üldjuhul ei ole esinenud töö sisu puudutavaid põhjuseid mitte lubada alaealist tööle. Tööinspeksiooni aastaraamatus 2023. aasta kohta on samuti toodud välja, et <i>2023. aasta jooksul läks Tööinspeksiooni andmetel 7–12-aastaseid lapsi tööle 246. Kõikide tööle soovijate töötingimused vastasid seaduses sätestatule, mistõttu ühtegi keelduvat otsust ei olnud vaja teha.</i> Lisaks taotluste arv on valdavalt väike (115 taotlust nt 2023. aastal ning 88 taotlust 2024. aastal), mis on üldjuhul koondunud suveeelsesesse perioodi (valdav osa taotlusi on seotud suvemalevatega).</p> <p>Oleme teinud eelnõusse kompromissi eesmärgil muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva alates TÖR-is kande tegemisest.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>üldjuhul probleemiks kui nimekirjades on toimunud üksikuid muudatusi ootamatult (nt haigestumised) ka seni on koostöö maleva esindajate ja Tööinspektsiooni vahel olnud sujuv.</p> <p>Kui MKM siiski näeb eelnevast hoolimata reaalselt vajadust lühendada loamenetluse pikkust, siis jääme siinjuures varasemalt korduvalt väljendatud ettepaneku juurde, et see ei peaks olema lühem kui 5 tööpäeva. Arvestama peab, et Tööinspektsiooni ressursid on täna niigi piiratud ning mitte iga tööinspektor ei tegele täna alaealiste loamenetluse raames nõusoleku andmisega. Lisaks esineb olukordi, kus tööinspektor, kes tavapäraselt nõusolekumenetlustega tegeleb, haigestub ootamatult, osaleb terve tööpäeva kestvas kontrollimenetluses, kohustub osalema Tööinspektsiooni korraldataval koolitusel jne ehk see tähendaks pidevat ressursside väga kiiret ümberjaotamist, mis eesmärki arvestades ei ole mõistlik.</p> <p>2. Eelnõu § 2: Näeme, et kavandatava alkoholiseaduse § 47 lg 5 p 2 puhul tekiks vastuolu lõikega üks ning lisaks ei lähe see kokku ei ILO konventsioonides toodu ega ka Eesti Vabariigis kehtiva alkoholipoliitikaga.</p> <p>ILO töölevõetava isiku vanuse alammäära konventsioon (nr 138) artikkel 1 kohaselt, liikmesriik, kelle kohta konventsioon kehtib, kohustub ellu viima</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töodel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>riiklikku poliitikat, mis on kavandatud laste töö tõhusaks kaotamiseks, ja järk-järgult tõstma töölevõetava isiku vanuse alammäära tasemeni, mis on kooskõlas noorte füüsilise ja vaimse arenguga. Artikkel 3 lg 1 lisab, et vanuse alammäär tööle võtmiseks, mille laad või töötingimused võivad tõenäoliselt kahjustada noorte tervist, ohutust või kõlblust, ei või olla vähem kui 18 aastat.</p> <p>Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioon (nr 182) „Lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatu keelustamine“ artikkel 3 punkti d kohaselt, mõistel sobimatu töö ja muu sobimatu tegevus on tähenduses, töö, mis oma laadi või tingimuste tõttu on kahjulik lapse tervisele või kõlblusele või on talle muul põhjusel ohtlik.</p> <p>Nõukogu direktiiv 94/33/EÜ, artikkel 1 lg 3 kinnitab ILO konventsioonides sätestatud, et liikmesriigid kindlustavad üldiselt, et tööandjad tagavad noortele eakohased töötingimused. Liikmesriigid tagavad noorte kaitse majandusliku ekspluateerimise ja mis tahes töö eest, mis võiks kahjustada nende ohutust, tervist või kehalist, vaimset, kõlblist või sotsiaalset arengut või takistada hariduse omandamist.</p> <p>Tööinspeksioon leiab, et ka 16–17-aastane on liiga noor alkohoolseid jooke serveerima, valmistama ning olema kokkupuutes alkoholsete jookidega üldiselt.</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Üheski vanuses alaealine ei peaks alkoholi käitlemisega seotud töid tegema. Võttes arvesse, et lapsed ei tööta kohvikutes üksinda, saavad nad teha muid abitöid, kuid alkoholi käitlemine peab jääma täiskasvanu ülesandeks.</p> <p>Eesti alkoholipoliitika peab olema terviklik. Alkoholiseaduses on täna eraldi sätted, mille kohaselt peab alkohol olema jaekaubanduses eraldi müügi alal, et vältida laste juhuslikku sattumist sinna müügi alale ning alla 18-aastastele alaealistele alkoholi müümine on keelatud ja võib kaasa tuua süüteo vastutuse. Seetõttu on eelnev ettepanek vastuolus üldise Eesti alkoholipoliitikaga ja ei tohiks lastel alkoholi serveerimist lubada.</p> <p>Alkohoolsete jookide müümisel tulevad alkoholiseadusest mitmed täiendavad nõuded, mida on kohustus järgida ja mida eelnõuga ei plaanita muuta, näiteks peaks 16-aastane alaealine kahtluse korral küsima alkoholi ostjalt dokumenti vanuse kontrollimiseks, millega tekib äraspidine olukord – alaealine, kes enne 18. eluaastat ei tohi alkoholi tarbida, seda osta, peaks kontrollima mh täisealise ostja puhul, kas viimasel on olemas õigus alkoholi osta. Lisaks võib tekkida ka probleem nt olukorras, kus kohvikus või restoranis alkoholi serveerivalt alaealiselt klienditeenindajalt küsitakse joogisoovitusi (nt milline vein või kokteil vms sobiks x toidu juurde).</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Alkoholiseaduse § 45 keelab müüa alkoholi joobetunnustega isikutele. On kaheldav, et alaealiste jaoks oleks eelkirjeldatud nõuete ja ülesannete järgimine jõukohane. Laste turvalisust silmas pidades on oluline meeles pidada, et purjus inimeste teenindamine võib olla oht noorte vaimsele ja füüsilisele turvalisusele.</p>	
<p>Tervise Arengu Instituut</p>	<p>1. Me ei toeta alkoholi serveerimise õiguse vanusepiiri toomist 16 eluaastale, ilma, et oleks maandatud selle muudatusega kaasnevad riskid. Ilma kogemusest ja koolitusest on alkoholi serveerimisega seotud töökohal noore jaoks mitmeid riske:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teismelise aju arengulised iseärasused mõjutavad tema enesejuhtimise- ja otsustusvõimet, mistõttu ta võib riske alahinnata ja teha otsuseid, mis mõjutavad teda negatiivselt. • Alaealised töötajad võivad tunda survet müügieesmärkide täitmiseks ja pakkuda seetõttu alkoholi vastuolus seaduse või oma väärtustega. • Alkoholi serveerimine toob kaasa suurema riski kokkupuuteks joobes ja agressiivsete klientidega ning ahistamise juhtumitega. Nende olukordadega toimetulemine ületab noorukite füüsilist ja psühholoogilist võimekust. • Samuti võib alkoholi serveerimise vanusepiiri alandamine anda noortele signaali, et ka alkoholi tarvitamine on alaealistele aktsepteeritav ning mõjutada nende hoiakuid ja arvamusi alkoholist. 	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastaselt alaealist töödel, mis on seotud alkoholoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust välja jäetud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>2. Juhul kui siiski seadusandja otsustab alkoholi serveerimise vanusepiiri langetada 16 eluaastale, tuleks sätestada ka sellega seotud ettevõtja kohustused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tagada noorele kohapeal täiskasvanu järelevalve töö ajal. • Tagada koolitus enne töö alustamist. • Tagada, et alaealine ei degusteerigi ega tarvita alkoholi töö käigus. <p>3. Eelnõust ei selgu, kuidas lahendatakse juhtumid, kui alaealine eksib seaduse vastu, müüb või serveerib alkoholi isikule, kellele ta seda müüa ei tohiks? Oleme seisukohal, et seaduses peavad olema selgelt sätestatud järelevalve teostamisega seotud aspektid, tööandja vastutus ja võimalikud karistused.</p>	
Lastekaitse Liit	<p>Lastekaitse Liit toetab eelnõu eesmärki lihtsustada alaealiste töölevõtmist ning toetada noorte tööelu alustamist ametlikus ja turvalises keskkonnas. Alljärgnevalt esitame oma tähelepanekud ja ettepanekud eelnõus sisalduvate muudatuste kohta.</p> <p>1. Alkoholi käitlemise muudatus: Lubades alates 16. eluaastastel noortel töötada toidlustus- ja teenindusettevõtetes töödel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, vastab valitsusliidu eesmärgile leevendada tööjõupuudust, kuid riik peab tagama, et see ei tooks kaasa ohtu lapse tervisele ega arengule. Muuhulgas juhime tähelepanu, et kavandatav muudatus on</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastaselt alaealist töödel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>vastuolus riikliku strateegiadokumendiga „Alkoholitarvitamise vähendamise arengusuunad 2025–2035“, mille eesmärk on vähendada alkoholi kättesaadavust, nähtavust ja noorte kokkupuudet alkoholiga. Arengusuunad rõhutavad, et alaealiste varajane kokkupuude alkoholiga, sealhulgas töö kaudu alkoholiga seotud keskkondades, suurendab normaliseerumist ning võib nõrgendada ennetustegevuse mõju.</p> <p>Kuigi Eesti noorte seas on alkoholitarvitamine viimastel aastatel vähenenud, on see jätkuvalt märkimisväärne probleem. 2022. aasta kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu tulemustest selgub, et alkohol on noortele liiga kättesaadav ja sotsiaalselt normaliseeritud nähtus. Rahvusvahelised uuringud²³ näitavad, et alkoholiga seotud töökeskkondades on riskid eriti kõrgendatud, sh seksuaalse ahistamise, agressiivse käitumise ja eakaaslaste surve osas. Eesti kontekstis kinnitab noorte töötajate haavatavust ka Statistikaameti suhteuuring (2023), mille kohaselt on 53% noori naisi vanuses 18–29 kogenud tööl seksuaalset ahistamist. See näitab, et just nooremad töötajad, sealhulgas tööelu alustavad alaealised, on selles valdkonnas oluliselt haavatavamad. On oluline, et töölepingu seaduse ja alkoholiseaduse muudatused, mis lubavad alaealiste osalemist alkoholi käitlemisega</p>	

² Opoku, E., Wimalasena, L., Sitko, R. (2024). Sexism and workplace interpersonal mistreatment in hospitality and tourism industry: A critical systematic literature review. *Tourism Management Perspectives* 53

³ La Lopa, J., Gong, Z. (2020). Sexual Harassment of Hospitality Interns. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 32 (2), 88–101.

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>seotud töödel, ei suurendaks kokkupuudet ega riski veelgi.</p> <p>Konsulteerides muudatusettepanekuid ka Lastekaitse Liidu lapse õiguste saadikutega (noored vanuses 15–18,) tõid nad välja järgmised riskid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kokkupuude joobes klientidega ja sobimatu käitumine; • alkoholitarbimise normaliseerimine ja võimalik suurem kättesaadavus; • ebaturvaline keskkond; • vastuolu põhimõttega, et noor ei tohi alkoholi tarbida, kuid võib seda müüa või serveerida. • „<i>Kui 16-aastane saab müüa alkoholi siis, kes kaitseb teda selle eest, kui näiteks teenindussektoris (kohvikud ja baarid) tulevad mingid inimesed ja küsivad, et mida see noor soovitaks ja täiskasvanut pole kõrval? Mida see noor tegema peaks, kui tegu on juba purjus inimestega või inimesega, kes on ka natuke ülbed ja ei austa noort? Minu arust ei ole see sobiv lahendus lasta 16-aastane alkoholiga tööle, jah on võimalus, et ta töötab kinniste pudelitega ja vajadusel viib neid lauda vms, aga keegi ei taga seda, et noor ise salaja teeb pudeli lahti ja joob. Ma nõustun küll sellega, et noortel on raske tööd leida, aga selline töö võib reaalselt olla kahjulik nii vaimselt kui ka füüsiliselt. Minu hinnang on sellele see, et pigem ei tohiks lasta 16-</i> 	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p><i>aastast alkoholiga tööle, sest ta ei tohi seda tarbida, aga ta peab seda pakkuma.” (15-aastane)</i></p> <p>Lastekaitse Liit juhib tähelepanu, et alkoholi käitlemise töökohtades võib alaealine sattuda olukorda, kus ta peab hindama kliendi joobetunnuseid või keelduma alkoholi müügist. Kehtiva õiguse järgi on joobes isikule alkoholi müümine keelatud, kuid selliste olukordade lahendamine nõuab kogemust, enesekindlust ja suhtlemisoskust. Joobes kliendiga suhtlemine võib olla ebameeldiv, hirmutav ja potentsiaalselt ohtlik, mis võib alaealisele põhjustada tugevat stressi ja ebaturvalisust. Kuigi noored tõdesid, et sobiva töö leidmine on sageli keeruline ja nad on huvitatud töödest teenindus- ja toidlustussektoris, leidsid nad, et selline muudatus seaks ohtu noorte turvatunde ja heaolu töökohtadel. Noored pidasid lahendusena mõistlikuks, et töö piirdub suletud pudelite kandmise või letitööga, mis annab esimesi töökogemusi teeninduses.</p> <p>Nõustume eelnõu koostajatega, et muudatusettepanek loob paremad võimalused noortele saada ametlik töökogemus teenindusvaldkonnas, kus hooajaline tööjõuvajadus on suur, võib vähendada ebaseadusliku töötamise ja ümbrikupalga riski, ja tugevdab tööõiguste kaitset ja järelevalvet ning suurendab tööandjate valmisolekut noori tööle võtta. Samas tuleb tööjõupoliitika kujundamisel vältida olukorda, kus</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>tööjõupuudust lahendatakse alkoholimüügi piirangute leevendamise kaudu, mis on vastuolus nii riikliku alkoholitarvitamise vähendamise arengusuundade kui ka terviseedenduse strateegia eesmärkidega. Lastekaitse Liit soovib hinnata kavandatava meetme mõju lapse õigustele ning koostada võrdlev analüüs teiste riikide praktikast alaealiste kaasamisel alkoholi käitlemisele ja selle mõjust.</p> <p>2. Pereettevõttes ja koolivaheaegadel töötamine: Lastekaitse Liit peab positiivseks, et eelnõu loob paindlikuma võimaluse alaealistel töötada pereettevõttes ja koolivaheaegadel, võimaldades seaduslikult vormistada töösuhteid, mida paljud lapsed juba praegu peredes täidavad. Muudatused vastavad ka noorte endi ootusele, et töö oleks lubatud, kuid selgelt piiritletud ning jätaks aega ka puhkuseks. Lastekaitse Liit toetab muudatusi, mis soodustavad noorte tööelu alustamist ja ametlike töösuhete kujunemist, kuid peab oluliseks, et eelnõu rakendamisel tagatakse lapse puhkeõiguse ja mänguaja säilimine ning välditakse olukorda, kus töö muutub lapse jaoks kohustuseks või liialt koormavaks.</p> <p>3. Tööinspektsiooni loa menetlusaeg 7–12-aastaste tööle lubamisel: Kuigi muudatus vähendab bürokraatiat ja võimaldab kiiremat tööleasumist hooajatöödel, on tegemist väga noore vanusegrupiga, kelle puhul iga töö peab olema eelnevalt kontrollitud.</p>	<p>Selgitatud. Pereettevõttes töötamise erandi rakendamisel jäävad alaealiste suhtes kehtima TLS-ist tulenevad piirangud alaealise tööajale, lisaks peab tehtav töö olema kerge, ei tohi olla lapsele ohtlik ega kahjustada tema tervist. Mis puudutab koolivaheaegadel pikemalt töötamist, siis see on noorele võimalus, mitte kohustus. Lisaks peab alaealise seaduslik esindaja andma nõusoleku oma alaealise lapse töötamiseks koolivaheajal. Nõustume, et oluline on lapse õigus puhata ja mängida. Eelnõu eesmärk on võimaldada nendel alaealistel, kes seda soovivad, töötada koolivaheajal pikemalt.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Oleme teinud eelnõusse muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspektsioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva. Arvestades sellega, et Tööinspektsiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Soovitame hinnata menetlusaja lühendamise mõju ja kaaluda kompromissi (nt 3 tööpäeva) või kirjeldada, kuidas Tööinspeksioon tagab sisulise kontrolli ka nii lühikese tähtaja puhul.</p> <p>4. Põhipuhkuse kestus: Lastekaitse Liit ei nõustu eelnõu ettepanekuga lühendada alaealiste põhipuhkust 35 päevalt 28-le, kuna selle muudatusega ei ole prioriteediks seatud lapse parima huvi printsiipi, vaid selle eesmärk on vähendada tööandjate ja ka SKA halduskoormust ning riigieelarve kulusid hüvitiste maksmisel. Leiame, et tegemist on lapse õigusi ja arenguvajadusi kahjustava sammuga. Pikem puhkus toetab lapse füüsilist ja vaimset taastumist ning aitab hoida tasakaalu töö, kooli ja vaba aja vahel. Puhkuse lühendamine vähendab laste võimalust puhata ning on vastuolus LÕK artiklitega 31 ja 32, mis tagavad lapse õiguse puhkusele ja kaitsele majandusliku ekspluateerimise eest.</p> <p>Lastekaitse Liit soovib säilitada alaealiste põhipuhkuse 35 kalendripäeva. Riigi varasem hüvitissüsteem tööandjale peaks samuti jätkuma, kuid</p>	<p>alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suve-eelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p> <p>Mittearvestatud. Sotsiaalministeeriumi analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas (lk 21) näitas, et laste ja noorte töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni ja juuli), mil lõpeb kool, on noorte töötamise alguse haripunkt. Samuti üldjuhul töötavad noored kooli kõrvalt osajaga. Kuna enamasti on alaealiste töötamine hooajaline ja töötatakse osajaga, siis ei kogu alaealine niikuinii kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Lisaks võib alaealise töötaja iga-aastase põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendada tööandjate motivatsiooni alaealisi tööle võtta, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi saada töökogemust.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mitteamvestatud, mitteamvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>taotlusprotsessi tuleks lihtsustada. Sellisel viisil väheneks bürokraatia, kuid säiliks tööandjate motivatsioon noori tööle võtta. Lisaks toome esile ka Lastekaitse Liidu lapse õiguste saadiku Liise Lugna kõneka kommentaari: „<i>Minu arvates peaks noortel siiski jääma pikem puhkus. Veelgi enam – võiks hoopis rohkem rõhutada, et töö ei ole elu keskpunkt ja et puhkamine, loovus ja eneseareng on sama olulised kui töö tegemine. On tähtis, et noored ei kasvaks üles ainult mõttega „õpin - töötan - teenin raha“, vaid saaksid kaasa ka arusaamise, et inimene on loodud looma, unistama, katsetama ja avastama.</i>“</p>	
<p>Eesti Õpilasesinduste Liit</p>	<p>Eelnõus sisalduvad sätted, mis tekitavad probleemkohti seoses noorte hoiakute kujundamisega alkoholi käsitlemise kontekstis. Eelkõige tekitab küsimusi alkoholiseaduse lõike 5 muudatuse teine punkt, mis lubab vähemalt 16-aastaselt isikul tööülesannete täitmisel alkoholiseid jooke valmistada, müügiks pakkuda ja müüa.</p> <p>Peame mõistlikuks, et 16-aastane noor võib töö käigus käsitleda alkoholi ladustamisel või avamata pakendis, kuid erineva kangusega jookide, näiteks kokteilide, valmistamine ei ole selle vanuse puhul sobiv. Noore inimese regulaarne kokkupuude alkoholi valmistamise ja serveerimisega võib normaliseerida alkoholitarbimist ning vähendada tema enda kriitilist suhtumist alkoholi tarvitamisse.</p>	<p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töodel, mis on seotud alkoholise joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Noore inimese arenguline ja sotsiaalne küpsus ei pruugi veel võimaldada tulla toime olukordadega, mis kaasnevad alkoholi serveerimise ja müügiga – näiteks purjus või flirtivate klientidega suhtlemine, konfliktide lahendamine või eetiliste piiride hoidmine. Osa uuringuid viitavad, et varane kokkupuude alkoholiga, isegi mitte tarbimise vaid tööalase kokkupuute kaudu, suurendab tõenäosust, et noor hakkab tulevikus alkoholi tarvitama sagedamini ja riskantsemalt.</p> <p>Eesti alkoholipoliitika eesmärk on vähendada alkoholitarvitamise normaliseerumist ning hoida noori alkoholikultuurist eemal vähemalt täisealiseks saamiseni. Kui noored ise valmistavad ja serveerivad alkoholi, õõnestab see ennetuspoliitika põhimõtteid ja saadab ühiskonnale vastuolulise sõnumi. Alkoholimüügi olukordades võib tekkida ka ebaturvaline või ebamugav töökeskkond, kus tööandjal on keeruline tagada alaealise töötaja kaitse. Euroopa tööohutusega seotud raamdokumendid näevad ette, et noori ei tohi panna tööle, mis nõuab kõrget sotsiaalset küpsust või võib mõjutada nende väärtushoiakuid – alkoholi valmistamine ja serveerimine on selgelt selline töö.</p> <p>Samuti on muudatus vastuolus alkoholiseaduse üldise eesmärgiga vähendada alkoholi kättesaadavust ja tarvitamise sotsiaalset aktsepteeritavust. Riiklikud strateegiad on korduvalt rõhutanud vajadust kaitsta noori alkoholiga seotud mõjude eest, mitte neid suurendada.</p>	

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>Kokkuvõttes ei ole 16-aastasele noorele alkoholsete jookide valmistamise ja müümise lubamine kooskõlas noorte kaitse, rahvatervise ega alkoholipoliitika eesmärkidega. Mõistlik kompromiss oleks võimaldada alaealisel tööalaselt käsitleda ainult avamata või ladustatavat alkoholi, vältides olukordi, kus ta peab seda valmistama, serveerima või müüma täisealistele klientidele.</p>	
<p>Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eelnõuga soovitakse tunnistada kehtetuks töölepingu seaduse § 56, mis lühendaks alaealise põhipuhkuse 35 kalendripäevalt 28 kalendripäevale. Tegemist on töötingimuste muutmisega, mis võib kaudselt diskrimineerida tüdrukuid ja noori naisi, kes seletuskirja andmetel moodustavad noorte töötajate seas enamuse. Lühem puhkus suurendab ületöötamise ja stressi riski, eriti koolikohustuslikele noortele, kelle peamiseks ülesandeks peaks olema õppimine. Seletuskirjas puudub vastav mõjuanalüüs. Teen ettepaneku koostada mõjuanalüüs soolises lõikes ning kaaluda võimalust säilitada 35 kalendripäeva puhkust vähemalt kuni 16. eluaastani. 2. Tööinspeksiooni loa tähtaegade lühendamine kümnet tööpäevalt ühele. Aja lühendamine kümnekordselt tekitades Tööinspeksioonile suurema töökoormuse võib vähendada riigi suutlikkust kontrollida, kas töötingimused on noore tervise ja ohutuse seisukohalt sobivad. Järelevalve nõrgenemine võib võimaldada 	<p>Mittearvestatud. Sotsiaalministeeriumi analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas (lk 21) näitas, et laste ja noorte töötamine on hooajaline ja kontsentreeritud suveperioodile – suve algus (juuni ja juuli), mil lõpeb kool, on noorte töötamise alguse haripunkt. Samuti üldjuhul töötavad noored kooli kõrvalt osajaga. Kuna enamasti on alaealiste töötamine hooajaline ja töötatakse osajaga, siis ei kogu alaealine niikuinii kalendriaastas kokku 35 põhipuhkusepäeva. Lisaks võib alaealise töötaja iga-aastase põhipuhkuse kestuse lühendamine suurendada tööandjate motivatsiooni alaealisi tööle võtta, mis omakorda suurendab alaealiste võimalusi saada töökogemust.</p> <p>Arvestatud osaliselt. Oleme teinud eelnõusse muudatuse, millest tuleneb, et Tööinspeksioonil on aega kontrollida 7–12-aastase alaealise tööle lubamist kokku kaks tööpäeva. Arvestades sellega, et Tööinspeksiooni andmetel on 7–12-aastaste arv kogu alaealiste sihtrühmas väga väike, jäädes 1% piiresse</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>muuhulgas soolist ahistamist või väärkohtlemist tööandjapoolse järelevalve puudumise tõttu. Teen ettepaneku säilitada Tööinspeksioonile vähemalt 3-päevane periood kontrolliks ja loa väljastamiseks ning luua täiendavaid kohustusi tööandjatele ohutu töökeskkonna tagamiseks alaealistele. Sellisteks meetmeteks võib olla näiteks alaealise tööle võtmisel kohustus koolitada noori oma õigustest tööelus, sealhulgas diskrimineerimise ning soolise ja seksuaalse ahistamise ära tundmisest ja sellele reageerimisest.</p> <p>3. Alkohoolse joogi valmistamine ja müügi lubamine alates 16. eluaastast: Tegemist on käesoleva sügise jooksul juba teise plaanitava muudatusega, millega lihtsustatakse alaealiste kokkupuudet alkoholiga. Arvestades, et alaealised on haavatav grupp, kelle heaolu eest peab ühiskond seisma, kelle väärtushinnangud ja maailmapilt on veel välja kujunemas ning kelle keha, sealhulgas aju on alles arenemisjärgus, on arusaamatu, miks peab Vabariigi Valitsus oluliseks juba teise seaduseelnõuga just selle grupi kokkupuudet alkoholiga soodustada.</p> <p>Palun Teil kaaluda, kas arvestades alaealiste haavatavust on mõistlik neil töökogemuse omandamise eesmärgil võimaldada puutuda nii lähedalt kokku alkoholi valmistamise ja müügiks pakkumisega. Samuti teen ettepaneku lisada</p>	<p>kõikidest alaealistest, et üldiselt ei ole Tööinspeksiooni senises praktikas esinenud juhtumeid, kus oleks esinenud sisulisi aluseid keelduda alaealise tööle lubamisest, et selles vanuserühmas alaealiste töötamisi ei registreerita ülemäära palju, valdav osa töötamistest registreeritakse TÖR-is suve-eelsel perioodil ja suur osa neist on seotud suvemalevatega, on tööle lubamisele eelnev kahe tööpäeva pikkune tähtaeg meie hinnangul piisav.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkohoolse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud.</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
	<p>seadusesse kohustus tööandjale tagada töötajale võimalus keelduda alkoholiga seotud tööülesannetest ilma sanktsioonideta.</p> <p>Usun, et mitmeid ülal toodud ettepanekuid poleks mul olnud põhjust esitada, kui eelnõu ettevalmistuse käigus oleks läbi viidud põhjalik mõjuanalüüs ning seda arvesse võetud. Praeguses eelnõu seletuskirjas puudub mõjuanalüüs soolises ja regionaalses lõikes, kuigi vastavad andmed selliste erisuste kohta on 7–17-aastaste laste ja noorte kohta välja toodud. Seletuskiri rõhutab peamiselt eelnõuga võimaldatavat paindlikkust tööandjatele, kuid ei käsitle mõju soolisele tööjaotusele, palgalõhele ega piirkondlikule ebavõrdsusele.</p> <p>4. Eelnõu seletuskirjas puudub analüüs, kas muudatused soodustavad pigem madalapalgalisi ja ebaturvalisi töökohti, kuhu värvatakse noori naisi, samas kui noored mehed saavad tehnilistes või tootmisvaldkondades paremaid võimalusi.</p> <p>5. Palun Teil veelkord kaaluda, kas alkoholiseaduse § 47 lõike 5 muudatus on proportsionaalne soovitud eesmärgi ja võimalike ohtude loomisega alaealistele. Samuti teen ettepaneku seletuskirja mõjuanalüüsi täiendada ning kaaluda täiendavaid riiklikke mehhanisme, mis tagaksid noortele töökogemuse kasvavates tulevikusektorites.</p>	<p>Mittearvestatud. Leiame, et eelnõu olev mõjuanalüüs on piisavalt põhjalik.</p> <p>Arvestatud. Kuivõrd alkoholiseaduse muudatusele, millega sooviti anda luba rakendada vähemalt 16-aastast alaealist töödel, mis on seotud alkoholse joogi valmistamise, müügiks pakkumise ja müügiga, tuli palju mittepositiivset tagasisidet, siis on see muudatus eelnõust eemaldatud, mistõttu ei ole enam vajalik Teie palvel hinnata AS-i § 47 lõike 5 proportsionaalsust ega</p>

Märkuse või ettepaneku esitaja	Märkuse või ettepaneku sisu	Selgitatud, arvestatud, arvestatud osaliselt, mittearvestatud, mittearvestamise või osalise arvestamise põhjus
		täiendada mõjuanalüüsi. Kõnealuse eelnõu menetlemine toimub kiireloomulisena, kuna selle koostamine on seotud koalitsioonileppe eesmärgiga leevendada alaealiste töötamise tingimusi, et võimaldada rohkematel noortel saada esimene töökogemus. Selle eelnõu Vabariigi Valitsusse esitamise tähtajaks on määratud 2025. aasta neljas kvartal, st käesolev eelnõu peab jõudma Vabariigi Valitsusse veel selle aasta lõpuks. Eelnevast tulenevalt ei asu me käesoleva eelnõu raames välja töötama täiendavaid riiklikke mehhanisme.